

Opinii despre proză

Povestirea și scrisul frumos

Literatura modernă, de la romantism încoace, s-a dezvoltat în sensul observației. Scriitorul modern este tot mai mult preocupat de documentare și de informație amănunțită.

Alături și chiar deasupra talentului se ridică astfel un principiu de organizare, în care inteligența și meșteșugul se întrunesc ca să dea opere literare un caracter de seriozitate și de înfrinare. Simplitatea este susținută de studiu și de observație. De aici căutarea documentului trăit și copierea strictă a vieții, care ajunge la romanul și nuvela-monografie.

Această predilecție pentru documentul trăit a avut, însă, neajunsurile ei. Ea a prilejuit o cantitate însemnată de opere literare care, sub pretextul vieții adevărate, nu erau decât copii ale realității celei mai banale. Cu cât o întâmplare era mai vulgă și mai neînsemnată, cu atât era mai interesantă. S-a ajuns astfel la acel pitoresc naturalist, necesar ca element ajutător, dar oedamabil ca preocupare principală.

Metoda notațiilor directe și reci, care convine nuvelei, cu condiția ca subiectul să prezinte un element de surpriză sau de nouitate, dăunează romanului atunci când este întrebunțată în chip absolut. Sub pretextul de-a spune tot, romanul ajunge atunci un recipient care se poate lărgi la infinit pentru a primi umplutura detaliilor și a episoadelor care îl încarcă în chip excesiv.

De aceste neajunsuri scapă scriitorii care au simțul măsurii și al armoniei, precum și scriitorii înzestrați cu talentul povestirii. Nu toți scriitorii au acest talent în aceeași măsură. Sunt maestri iluștri ai literaturii universale care nu-l au aproape de loc. Și sunt alții, care în istoriile literare ocupă un modest loc periferic și care totuși posedă acest talent în toată plenitudinea lui. Din ce e făcut acest talent? E mai ușor să spui cum află și există decât să spui cu precizie ce este. Deschizi o carte, citești câteva rânduri, o pagină, două și te pomenești deodată legat de ea pasional și puternic. Fără de o asemenea carte ai mai mult decât un interes literar, ai față de ea un sentiment de prietenie.

Nu e nevoie pentru aceasta ca subiectul să fie foarte nou sau foarte interesant prin el însuși. Oamenii pot fi banali, întâmplările simple, faptele obișnuite. Totuși cartea îți este dragă și scriitorul te ține legat de vorbele lui. Aceasta este povestitorul.

Dar cum spuneam, sunt puternice talente care n-au acest dar decât redus la minimum. Flaubert, de exemplu, nu-l are aproape niciodată. Balzac îl are numai în câteva din bucățile lui scurte. Totul acesta de „a fost odată”, care este acela al oricărui povestitor adevărat, nu convine talentului său, care construiește viața, nu povesteste viața. Alphonse Daudet este, fără îndoială, un meșter al povestirii, rămânând povestitor și în romanele lui. Cohortă intră și el în aceeași categorie. Vom mai aminti aici de povestitorii Renașterii, de la Fontaine, povestitorul în versuri, și de Voltaire, ale cărui romane sînt niște povestiri, și vom face un loc deosebit lui Maupassant la care darul povestirii și meșteșugul organizat al nuvelei se întrunesc într-o măsură și o armonie rară.

La noi firea poporului este prielnică talentului de povestitor. Creangă este povestitorul nostru tip. Tradiția noastră literară, atîta cît o avem, se construiește în bună parte pe această însușire, care se arată din belșug în opera lui Mihail Sadoveanu.

Nu trebuie să se înțeleagă cumva că atribuim o valoare supremă acestei însușiri. Romancierul constructiv și nuvelistul chibzuit n-au nevoie de vraja lui „a fost odată”. Totuși este, cred, nevoie de un minimum de vraja povestitoare, de o discretă învăluire poetică pentru a ne împrieteni tragic cu un roman sau cu o nuvelă. Pentru aceasta meșteșugul organizării și al construirii nu este de ajuns.

Aflăm în epoca noastră din ce în ce mai puțin, din ce în ce mai rar, la scriitorii de pretutindeni, această însușire a povestirii. Cauza — în afara oricărei mode literare și a oricărui tendințe de anti-literatură, anti-roman, anti-poezie, etc. — cauza, cred că stă într-o mare măsură în lipsa unui confort interior, de care are nevoie povestirea ca să se nască și să se dezvolte. De lipsa aceasta suferă atât scriitorii cît și cititorii. Este și aceasta o consecință a vieții contemporane, dominată de nevoia și chiar de cultul vitezei.

Părăsirea darului povestirii, voită sau nu, merge împreună cu părăsirea scrisului frumos. O povestire nu poate fi scrisă decât frumos, scrisul frumos făcînd parte chiar din acea vraja povestitoare de care vorbeam adineauri.

Trăim astăzi într-o epocă în care scrisul frumos nu mai are prețul pe care îl avea altădată.

Chiar cei mai puternici scriitori par să negligeze tot mai mult scrisul migălos și lucrat, rotunjirea frazei, cadența perioadelor, construcția stilistică a operei literare. Gustul literar de astăzi înclină mai mult către evenimentul trăit, către romanul reportaj, către o interpretare a vieții, în care nu mai este loc pentru șlefuire și strălucire artistică, fraza este lăsată să țîșnească fără să mai fie lucrată și, odată așternută pe hirtie, prin însuși faptul existenței ei ia o valoare foarte desecră definitivă, în ochii autorului.

Nu mă împotrivesc, cel puțin în principiu, acestei tendințe. Cunoșc toate excesele și toate deformările la care poate să dea loc o exagerată căutare a strălucirii stilistice. Căutarea aceasta are drept rezultat de multe ori fie un metaforism prolix, fie un purism formal. Totuși ar fi păcat ca tradiția scrisului frumos să se uște. Este una dintre cele mai înalte tradiții literare. Pasiunea scriitorului pentru frumusețea frazei, dragostea față de cuvîntul scris, munca pentru găsirea expresiei juste, căutarea termenului exact, grija de a păstra mereu cadența și echilibrul perioadelor, precum și adaptarea stilului la subiect cu toate schimbările de nuanțe și de ton, acestea sînt adevărate indeletniciri de scriitor, și nici un scriitor adevărat nu poate disprețui vraja lor subtilă fără să riste ca, o dată cu ele, să-și disprețuiască însuși talentul, însăși calitatea lui de scriitor, ceea ce îl deosebeste de simplul om care scrie.

Sînt atît de strîns legate de starea de scriitor aceste indeletniciri, încît ele se presupun neapărat la orice om care scrie literatură. Dragostea de frumusețea scrisului este o condiție de existență a oricărui talent. Nimic n-o poate înăbuși, nici rutina, nici

A. I. PHILIPPIDE

(Continuare în pag. 2)

MANOLE ZUGRAVU, DIMA și ANGHEL — „JUPINIȚA ELENA” (frescă, 1810)

ÎN ACEST NUMĂR

O nuvelă de Eugen Ionescu

Poeme de Mircea Dinescu

*Neculce — mai mult aur decît zugrăveală
de Nichita Stănescu*

*Poșta redacției
de Fănuș Neagu și Cezar Baltag*

Opinii despre proză

Intrarea în Castel

Cînd a început, între cele două războaie, să străbată arterele psihicului uman, romanul românesc și-a descoperit vocația analitică. Era examinată cu minuție și pătrundere relația dintre om și societate, cu imperati-vele adaptării, cu reacțiile alergice dictate de conformația individuală, manifestări temperamentale și de mentalitate transpuse în norme de conduită. Inacomodările mai acute căpătau o turnură tragică. Ceea ce apare curios e faptul că într-o literatură înzestrată pentru perforarea cuirărilor sufletești, care s-a dedicat studiului psihologilor, domeniul de manifestare a tragicului rămîne restrîns. Sînt doar cîteva direcții: ironsirea puterii latente (aprigă în declanșări) din pricina lipsei de dozare și a unui principiu constructiv coagulator (Rebreanu; Ion), devierea ireversibilă a energiilor cauzată de împrejurări de dinaintea fixate biologic (Hortensia Papadat-Bengescu), acapararea tuturor forțelor lăuntrice de către pașimi obsesive, cu mecanica lor autonomă (Gib Mihăescu). Desigur rezum, simplific, dar, în esență, oricît de strălucit se desfășoară încursiunea pe teritoriul psihicului — și erupția lavei apare cu splendidă incandescență epică în marile romane ale vremii — ea nu trece peste înfruntarea dintre voință și afect. Romancierii se opresc în fața unei porți și ezită să intre.

În zare se profilează un Castel — Castelul gravelor revelații ale conștiinței, dar atracția pe care el o exercită asupra pelerinilor e încă patidă, unii nici nu cred în existența lui. Oricum proza făcuse un salt aprecia- bil de la robustețea senzorială la stările de coliziune cu adînci implicații interioare. Ea continua însă să ignore adesea dilemele opțiunii conștiente pe plan imediat istoric sau pe cel care angaja metafizica existenței. Într-un fel Camil Petrescu s-a luptat cu risipă de muniții pentru ideea armoniei dintre comportament și comandamentele rațiunii. Nici astăzi literatura lui nu întrunește toate adevăriturile, poate fiindcă problematica echității și a răspunderii se înalță pe un tărîm prea abstract, de veleități justițiare absolute, fără tangențe precise cu solul familiar.

Înainte de primul război mondial eticismul prozei era sentimental și didactic (impasul dezrădăcinării țărănești, lipsa de vlagă a cărturarului, prototip: Dan de Vlahuță, etc.). Odată cu reevaluarea estetică a temelor care alimentează și interesul pentru analiza psihologică, tragicul se păstrează totuși pe porțiunile cunoscută (izbușnirea patimei și limita resurselor fizice și sufletești), fără a se extinde în mod decisiv și în spațiile eticului sau ale existențialului. Spre o înțelegere integrală a lumii tinde narațiunea documentar-eseistică (printre alții Mircea Eliade în romanele frescă), dar înainte de a atinge fiorul durerii autentice ea e stîljinată de aventura cîinică sau gratuită, de trăirea fără finalitate. Lipsește plină la urmă din ecuație un termen fundamental. Adevărul (criza filozofică), Dreptatea (criza morală), Dumnezeu (criza religioasă) nu se ivesc imperios în ipostaze conflictuale, nu sînt puncte de reper, fosforescente, din perspectiva cărora se desenează drumul spre cunoaștere.

Atras de biologic și elementar sau de monomania pasiunilor, romancierul evită în mare măsură contactul prea direct cu istoria. Cînd confruntarea pare totuși iminentă, ea e convertită într-un act de contemplație. E ultima expresie a ceea ce Blaga numea „boicot istoric”; evenimentele îl obligă pe fostul păstor să-și îndrepte privirea spre ele, să iasă din ritualul străbun. Deocamdată, scrutînd amenințarea, eroul nu pierde indiferența veselă. Forma sublimă a retragerii poate fi identificată la Sadoveanu. Anexat unui peisaj imaginar, bucolic, cu dimensiuni de mit, care reface în vid o civilizație arhaică, țărănul din romanele sadoviene își permite să observe lumea detașat, cu un dispreț superior, clădit pe un orgoliu secular. Nimic nu poate însă opri, în fond, istoria în mișcarea ei care răvășește paradisul atemporal. Mai tîrziu la Marin Preda contemplația e însoțită și de o participare, participare tot exterioară de spectator, căruia reprezentația îi place: ceea ce se petrece în jur e o farsă la care poți să te amuzi. Eroul se joacă de-a existența, nebănuind primejdii pe care le ascund hilele venedii ale trailului zilnic. Subit, Ilie Moromete e constrîns să ajungă la conștiința încercuirii, a spațiului închis. Ursuz, mut, fără vlagă, el anunță încheierea spectacolului. Cu necesitatea de a da o replică întîmplărilor, de a alege, dintr-o inițiativă a cugetului, acceptînd riscurile, asumînd vina și datoria, se termină primul volum al *Morometilor*. De aici de la alarma etică și existențială, putea porni difuziunea tragediei din unghiul de vedere narativ. Marin Preda a realizat o performanță dovedind valabilitatea oscilației moderne de conștiință în cadrul frust de viațuire. Se crease premiza unei continuări, cu alte ramificații, prin depășirea stadiului inițial de propunere a deliberării.

Era așteptată introducerea și a unui alt tip de erou, apt să interpreteze evenimentele din optica unei cul-

S. DAMIAN

(Continuare în pag. 3)

OPINII DESPRE PROZĂ

Intrarea în Castel

(Urmare din pagina 1)

furi asimilate, a unei experiențe și filtrări. A unei gândiri perspicace. În *Bietul Ioanide* G. Călinescu a inclus zbulucul situării omului superior în colectivitate, dar tensiunea debaterii scade, cred, în momentele obiectiv-pragmatice. Parcă o inaderență fatală îl împiedică pe scriitor să reconstituie direct, pe deplin, suferințele provenite din restricții brutale (barbaria legionară, persecuțiile împotriva lui Ioanide ca artist, moartea copiilor). Solicitarea la această treaptă există, iar clarviziunea și sinceritatea tratării sînt deasupra oricărei îndoieli, dar cartea e viabilă estetic și devine chiar capodoperă în special prin grotescul cu care se respinge o lume a aberațiilor și prin elogiul adus creației ca fecunditate și vioieșie a spiritului. Tentația jocului și apoi a sarcasmului care descalifică e mai puternică decît spasmul moral. O extraordinară combustione cerebrală nu se înfîlșează decît rareori cu scintila tragicului.

Revărsări de didacticism steril n-au năruit speranțele, ciclul nu fusese întrerupt, el putea fi reluat masiv și, cu o anumită grabă, timpul irosit ar fi fost răsucumpărat. Mai mult decît oricînd trasee fertile se întrevăd acum, în romanele ultimilor ani. Ce se întîmplă? Un prozator dotat pentru întuirea raporturilor obscure, ireductibile, despotice, reeditează pe neașteptate coborîrea spre fiziologic. Rîsul persiflator cu care eroii lui Nicolae Breban descoperă energia disponibilă care se va răspîndi nestînjinită cotropind liniștea celorlalți, denotă apariția unor fapte umane lipsite de camdată de criteriul binelui și al răului. La distribuția funcțiilor, indivizii se împart în stăpîni și sclavi, aspirația exclusivă este exercitarea puterii, cucerirea autorității, iar armonia se înfăptuiește cînd călăul și victima se dezvăluie reciproc și savurează fiecare voluptatea menirei care i s-a hărăzit. Cu *Animate bolnave* situația se desfășoară altfel, se sugerează revanșa celui slab care, inclus în circuitul dur, își convertește fragilitatea într-un dar al fanteziei mărinimoase și invincibile prin discernerea mobilurilor celorlalți. În fîntul cruzimii pătrunde mila și sfîșierea remuscărilor.

Ce observă criticul este un filon asemănător, surprinzătoare înrîdire, în romanele atît de deosebite ca formulă narativă: efuziune lirică a confesiunii (*Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu) relate exactă, nudă, fără crutare, a unui impas (*Intrusul* de Marin Preda), explozie excepțională de vitalitate în formele pitorescului și ale vervei coloristice (*Ingerul a strigat* de Fănuș Neagu), meditație eseistică asupra unor momente de răspîntie în delimitarea altitudinii filozofice și morale, meditație care revendică străbaterena coridoarelor memoriei (*Interval* de Al. Ivasiuc sau *Coborînd* de Paul Georgescu), adoptarea aparentă a tiparelor epice tradiționale și subminarea lor prin vibrația de panică funciară (*F* de D. R. Popescu și *Singuri* de Aurel Dragoș Munteanu), discursul și parabola ca modalități ale mărturisirii cu o surescitare pînă la frenezia a inteligenței (*Viața și opiniile lui Zacharias Licher* de Matei Călinescu), navigări spre reverie, spre fantastic, tentative de transfigurare a realului (*Martorii* de Mircea Ciobanu, *Jarnă* — *Fimbul* de Alice Botez, *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop, *Mincuna* de Mircea Cojocaru), descripție orizontală a unor tipuri de existență socială, cu inedite observații asupra comportamentului (*Durerile altora* de Nicolae Țic, *Catedrala* de Virgil Duda) etc.

Am citat cîteva nume, ca o ilustrare a unei diversificări, lista e departe de a fi completă și omisiunile inerente vor fi, sper, iertate. Asistăm în orice caz la un moment de efervescentă a romanului, în care anumite direcții majore de investigație pretind însă maximă atenție și stimulare. De la o cuprindere unorii cam rigidă a panoramei social-istorice, prin suprapunerea mecanică a intențiilor oamenilor cu desfășurarea întîmplărilor, înfîlșările simetrice în serii cauzale, prea previzibile, ca niște coincidențe voite, s-a ajuns astăzi la o viziune diferențiată, în spiritul unei interpretări materialiste creatoare, nelinchistată. Înțelegem mai complex dialectica istoriei e văzută și în momentele ei de sincopă, de derută, momente care presupun o revizuire a raportului de forțe și o nouă mobilizare a resurselor. Stările de eșare temporară sînt înregistrate nu numai ca o cheltuire a aptitudinilor dar și ca o zguduire și reevaluare în convingeri și în credințe. După decenii care au adus cu ele cutremurul războaielor și al

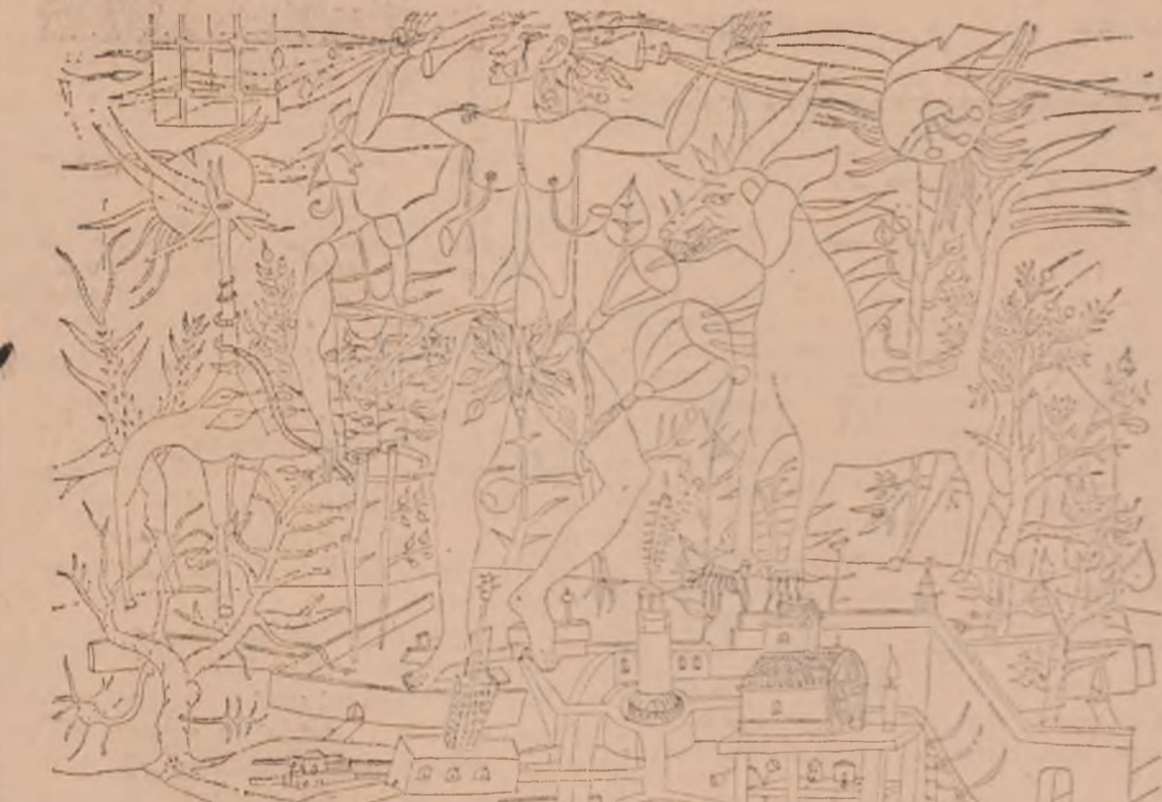
fascismului, al prigoanei conștiințelor și al discriminărilor feroc, literatura secolului e obligată să recepționeze nu numai traumatismele de sensibilitate dar și deplasările produse în felul de a gândi și de a cataloga evenimentele. Pentru un om lucid, preocupat de destinul civic și individual, ridicat la scara planetei, solidar cu neliniștile umanității întregi, — revelația morții, a suferințelor, a rățăcirilor, constituie un șoc. Dincolo de clipa de înfioreare ea oferă însă și material de reflecție. Romanul românesc urcă piscurile tragicului. Lipsit de rutină, fără, poate, suficientă încredere încă în procesele elucidării pe cale rațională, încercînd de fructul delimitărilor recente, el se înalță pînă la tema demnității. La acest nivel al debaterii, romanul nu poate face abstracție de meditațiile sinuoase ale intelectualului, un intelectual ager, capabil de exaltări, martor ardent, bîntuit de marile întrebări ale omenirii bolnave dornică de mîntuire. O tradiție a demnității pe care o promovase literatura rurală, ferecată în sine, refractară valului istoriei, nu mai e azi eficientă; ea trebuie reinnoită pe alte coordonate, sincronizate la seismele civilizației moderne. Mult timp traiul urban a fost contaminat de un spirit fanariot, de adaptare șireată, ipocrită, cu o împotrivire la circumstanțele neprielnice, ironică, disimulată — opoziție care nu se solda cu dezastru. Acest soi de frondă, foarte puțin riguroasă, de loc intransigentă, a scăzut enorm criteriile demnității. Zgura acestor obiceiuri nu s-a eliminat pretutindeni, ea rezistă încă pe alocuri la asanarea întreprinsă sub auspiciile umanismului socialist, și un aer de frivolitate în îmbrățișarea motivelor eticului, o înclinație spre ilaritate în dauna gravității, mai caracterizează tonul și alcătuirea unor scrieri.

E posibil acum un avînt mesianic care să propulseze mai activ romanul românesc pe orbita literaturii universale. Dacă prozatorul va arăta aceeași vocație analitică în explorarea universului etic și existențial, cu implicațiile lui social-istorice, ca și în explorarea avidității instinctuale și a destăinuirii afective (direcții ce nu trebuie abandonate) înfruntarea narativă va primi mai pregnant și investitura tragică atît de necesară. Iată un deziderat pe care îl formulase mai de mult tocmai estelul pur Eugen Lovinescu care admira (și îmi iau permisiunea să reproduc un citat pe care l-am semnalat și într-un alt articol): „O literatură esențial urbană, al cărei erou tipic e intelectualul frămîntat de probleme sociale, agitatorul revoluționar, vizionarul sau ideologul preocupat de chestiuni morale și religioase”.

Nu uităm că ceea ce se opune acestei sfîrșiri de substanțializare a prozei este atît descriptivismul plat, reminiscență a încorsăturii dogmatice, cît și ispita evaziunii, fără seriozitate și curajul intervenției, evaziune mimetică, steapă.

Mai persistă însă pe un alt versant al discuziei și prestigiul — real — al unei rețineri, care poartă o aureolă ilustă. Ne aducem aminte cît de crunt l-a ironizat G. Călinescu pe autorul *Patului lui Procut* pentru obsesia lui aspirație de a trata „probleme de conștiință”. Un simptom edificator: o întreagă zonă a romanului modern (Proust, Joyce, Kafka, Musil, Malraux, Camus, Sartre) în care tragicul e asociat stării de reflexivitate, meditației febrile asupra rostului existenței și a menirii însului în Cetate, deci în care tragicul se resfringe într-o conștiință care atinge pragul de sus al agitației intelectuale — n-a suscitată intens curiozitatea unui critic de geniu, care și-a pus incontestabil amprenta asupra destinului literaturii noastre mai noi. De ce? Întrebarea necesită o examinare mai amplă, pe care cu îngăduința cititorilor, o amînam pentru un alt prilej.

Desen de MARIUS RĂDULESCU

ION ISTRATI

Lumea lumilor mele

Lumea lumilor mele nu e un roman, nici mîcar un antiroman, ci o povestire care, fără filiații deterministe, te trimite la Creangă și la Sadoveanu. Trimiterea nu ține de subiect, de tematică ci mai mult de voluptatea stilului. E foarte greu să rezumi această autobiografie lirică, cenzurată de o luciditate, paradoxal, tot lirică. Amintiri, amintiri, amintiri din copilărie, totul încercat aproape senzorial de o lume rurală, în speță moldovenească, în care nu se alterează nimic prin transcriere. Metoda este cinematografică, „subiectul” constituindu-se din secvențe cu unicul scop de a realiza nu un document românesc, biografic ci o atmosferă, o ambianță cinematografică. Remarcabilă fidelitatea voluptuoasă cu care Ion Istrati utilizează stenogramic limbajul moldovenesc; nu ne înfîlșim cu nimic din limba dulce ca mierea a lui Ureche sau din limba încrețită de înțelepciune hუმorescă a lui Creangă, ci doar cu senzația unei vicioase reconstituiri: atît. Iată ce poți găsi în grădina faței Tinca: mere domnești, voevodești, gurguete, trotușe, păsălele și țigănci, fiecare cu culoarea, cu „mîroz-ma” cu dulceața și anotimpul lor. Perele erau: țîța caprei, sîntilești, ghindăoane, murși, pergamute, iernatice, tîrtăcuțe... Aglomerarea de substantive creează atmosferă. Și totuși în ciuda

absenței unei acțiuni, personajele, fără să fie antrenate în structuri complexe, sînt vii, cîteva deosebit de bine încheiate ca acele inteligenți, pitoresci și exemplari moș Gîță logofătul, mereu călare pe iapa lui Liza. Personaj al cărții și cronicar al copilăriei, Ion Istrati nu are contemplativitatea de spații largi a lui Sadoveanu, nu-și expune amintirile detașat ca Lucian Blaga în *Hronicul său*, n-are poeticitate ci doar un lirism comunicativ. S-ar putea decupa ușor din carte personaje satirice sau satirizate,

BALINT TIBOR

Trandafirii Sodomei

Cartea lui Balint Tibor are drept erou un robot, pe Robert Matyas, numerotat 3687. Acțiunea se petrece într-un imaginar secol mașinizat, cînd roboții, încărcați de resorturi mecanice deosebit de specializate, devin semi și uneori supraoameni, începînd să fie sentimentali într-o vreme cînd oamenii încetaseră să mai

tențială a robotului se declanșează în momentul în care „domnul Kobalt”, unul din stăpîni, îi cere o „supunere mecanică”, o supunere oarbă fără consimțămînt. Creatorul robotului, savantul de care torbeam, îl educase în spirit anti-mecanic, făcîndu-l să creadă că „automatismul e păcatul secolului nostru”, că prin mecanizare absolută se ucide jocurile, morțisele și dispăre rațiunea. Astfel Matyas, robotul 3687, care era alintat uneori cu diminutive ca 36, devenise un om, iar oamenii deveniseră roboți.

Acțiunea este proiectată pe un fundal de panopticum, într-o manieră ușor poliștă, realizînd pe care amatorii de „anticipație” o pot gusta nu numai pentru insolitul subiectului. Poate că proiecția fantasticului e în care e plasată acțiunea ar fi cîștigat în verosimilitate dacă n-ar fi fost introduse niște comentarii de coloratură — banalizate în cărțile de anticipație ce-au apărut în Occident, iată în acest sens jurnalul robotului: „N-aveam în cap științele de curent, nici cît să fi aprins o lanternă. Zile întregi ședeam pe scările de lemn, ori culcat pe spate, numărăm plutele norilor, dar n-aveam în cap nici atîta energie, cît mi-ar fi trebuit pentru a efectua o adunare. Urechile îmi fînuiau din cauza tensiunii scăzute, cînd mă aplecam mă luau amețelile. A venit un medic de mașini și a spus că sufer de o primejdieoasă insuficiență de curent”. (p. 83).

LECTOR

breviar

exemplu de folclor liric sau epic, de moravuri sau documente de epocă, dar aceste elemente sînt subsidiare în cazul unei analize estetice. Cartea e ca un film de atmosferă, cu dialoguri lejere și reflexii docile și mai ales cu o cunoaștere a limbii la izvoarele ei fruste. Lectorii amatori de roman biografic nu pot surprinde specia la Ion Istrati, chiar dacă pe coperta cărții scrie „romane de ieri și de azi”, pot însă aprecia darul cert al unui scriitor de atmosferă ușor, fără fantezie și artifizii, dar din păcate fără simțul compoziției.

Criza cerebrală, aproape exis-

IOANA BANTAȘ

Îndelungata lipsă

Cum să te cunosc, cum să te adun pe tine, cel fără răgaz amestecat în măduva focului

Mă iau după umbră și îți adulesc mersul, stau lingă marginea ta și vorbele mi se întorc oarbe neauzite.

Cum să te adun pe tine cel răstignit în singurătatea sinelui tău

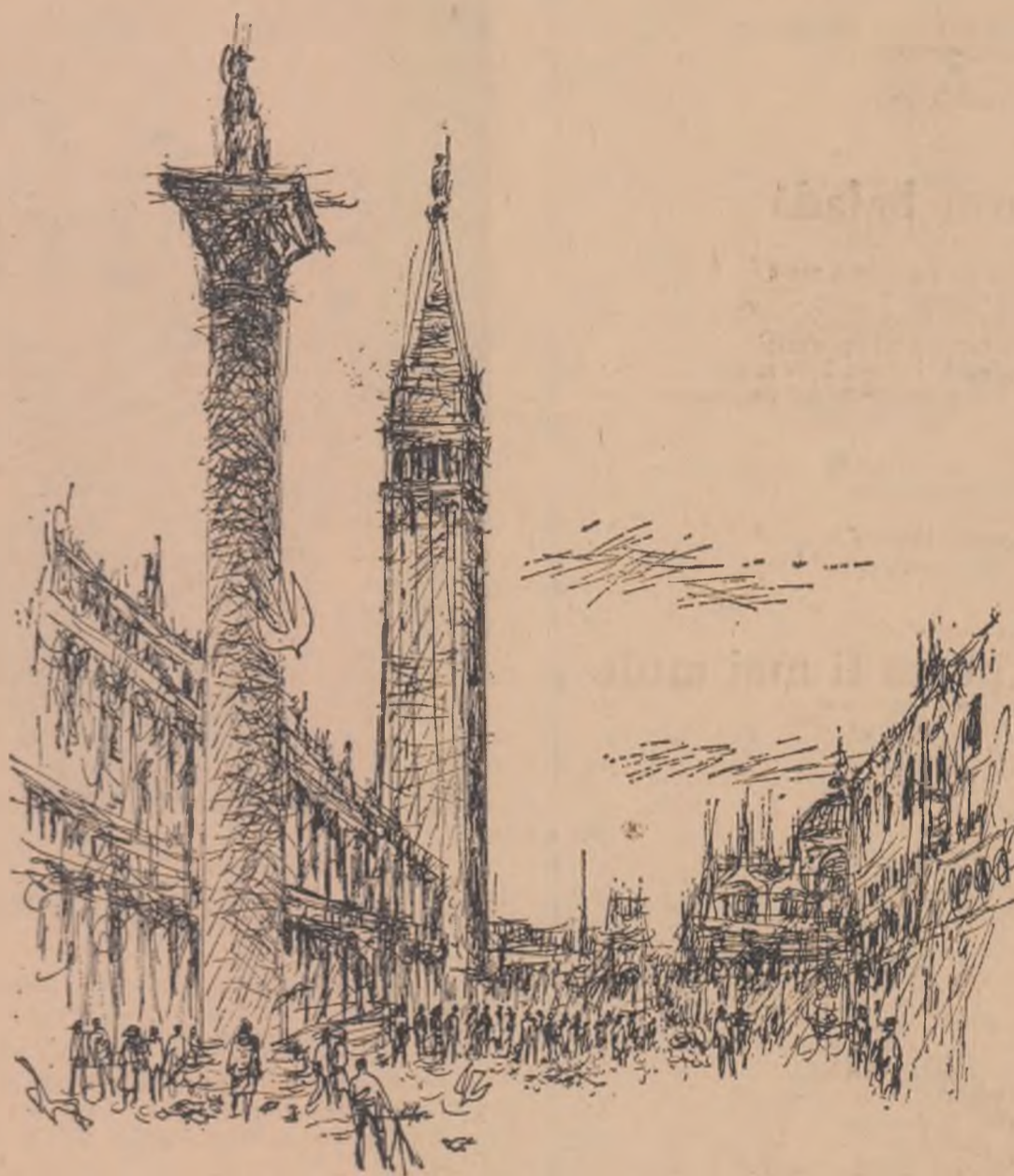
Plecare

Eroare. Nu eu o caut. Nu eu o înghit. Sînt numai înghițit.

Las crucea la soare și mă închid cu toată vina mea în propriu-mi vid.

O să mă caute, o să mă strige, o să-și trimită limbile de aer prin scări pînă-n plămîni,

dar n-am să ies pînă nu-mi voi face un chip cu care să mă apăr și să o vindec de veșnica-i foame.

Desen de MIHULE VULCANESCU

MIRCEA DINESCU

Pe cumpănă

În busuioacul fînăr pe mieii de osîndă mi-e milă mamă gîtul de lebădă să-l tai stîvînu lîmî dezleagă păcatul dar la pîndă acolo în prăpăstii stă Pan culcat pe nai

Mi-e milă mamă, parcă aș vrea o aminare căci nu sînt implinirea bărbatului de-ajuns, din cînd în cînd îmi umblă prin trup un dor mai mare și m-aș lăsa cu miera copilăriei uns.

Dar cine-mi pune mamă sămintă rea în oase sau ghimpi de îndrăzneală pe singele meu lîn, aici sălbăticia uitării mă miroase și cu femeii prin scorburi beau dulcele venin.

Noi nu știm cui ne vindem

Balanțe, dulci balanțe-suflet zidit pe oase o, doamne ceasul curge prin noi ca un străin; calul troian la poarta răsfrîngerii miroase cohortele de ingeri cu aripa-n declin.

Balanțe, dulci balanțe-bătrîni rîd sub talpă copilăria-mi cîntă în lebede prin viermi soare coclit în ierburii ca o monedă calpă noi nu știm cui ne vindem-nesiguri sau eterni

Balanțe dulci balanțe-dacă Laocoon strigă și în cetatea cărîni arăd capete de zei nimic nu mă mai miră căci eu sînt sclav și rigă jertfind în lucruri ochii, ca niște tulburii miei.

Cît timp există vinul

La vinătoreea vieții eu ochiului-i sînt sclavul un ou al lumii șade sub pasăre în cuib eu îi aduc semînțe și îi sporesc năraul de-a o fî nemişcîmîntă cînd totuși o imbuib.

E vîrsta mea subțire în cumpănă și spaima prin lebedele cărîni se-nlucă o tril căci singur ceasul poate să risipească faima de-a locui un inger în scorbura-copil.

Din aripile arse voi încropi armură — împotrivirea naște sub soare alt destin, bătrîn al vinătorii strigînd cu-aceeași ură încrederea în stele cîl timp există vin.

Fugă prin labirint

Stea-scorbură căzînd precum un dînt din gura unui zeu în cîmp murdar, mirosul ei de cer vrea să alinte os înțelept-bătrîni prinși la zar

Și se mai sting privighetorii în singe turnul cetății fluiere pustiu, mirosul ei de oglinda morții mă răsfrînge în nicăieri — nimic nu-i prea țîrziu.

Deschisă-i doamne scorbura din stele ca să alerg pe firul unui os. O, Ariadna dulcilor dantele de gînd, mă schimbă în bătrîn sfios.

Fugă în doi

Este-n noi o spaimă care ne doboră bate vînt din lucruri poate dinadins, suflatu-i o luntre înspre-adiințară carnea-dulce vislă, ochiul necuprins.

Rupți din soare-s mîinții, îi așteaptă hăjul gloria căruței-glorie pe roți, ochelari de piele mărgînînd ospățul. fără ca privirea să-n floarească-n părți.

Noi vom umple caii gata de plecare adunați în plasa ierburilor vechi, steaua cea aleasă poate fi oricare în singurătate alergăm perechi.

Aproape neant

În mine-i o balanță cu dulce netemei; mă-nșeală ochiul, gura, mă-nșeală și mirosul calc pe zăpezi iar talpa visează porumbei dar nu mă-nșeală încă, singele meu — frumosul.

Și soarele-i o vulpe c-un cer de vizuini pe căpriorii ceții își subțiază coada ca un cîrlig, din iarba pînă în mei străini se-aggăd dar în oase le bubule zăpada.

O, curgem peste lucruri și ne împotmolim neîmblinziți în miera ghesurilor primare cu trupul fără aripi albastrului sublim vindut de cea mai neagră dorință de-nțebare.

Timp nevînat

Mîinții se coc în iarba de-a pururi născătoare și spiritul zăpezi surpat în porumbei clocește oul negru al spaimii viitoare — zăpezile eterne, zăpezile de miei.

Dar dulcea putrezire alintă rădăcina cum înțeleptii gingavi sînt locuții de zei atît cît să rostească priceperea sau vina de-a pendula în viață un gînd fără teme.

În pierdere — căci ochiul pe sine se înșeală, nu izgonește biciul din carne vre-un păcat. O, sîntem încă tineri și singura greșeală din noi mărturisită, e timpul nevînat.

Vinătoreea inversă

Provincie prin care-mi fluiere pașii din blăni de vulpi s-aprind un foc bengal cînd trece spre lucruri rățăcîți hăitașii privirii mele — toți gresim egal —

țîrziu, ademenind ca o comoră cu țîța storsă-n deal pe-un os de domn vinatul hăituit al doua oară poarte-i bătrîn, poarte-i mușcat de somn.

Dar ce folos, în hrubele din soare noi țoți vom bea un vin al nimănu la cea mai deochetă vinătore unde nici vad și nici scăpore nu-i.

Era pe masa îngustă o risipă de culoare fără nici o noimă, exalând toate miresmele orientului îndestulat dar trăind totuși frica de foame a semințiilor deșertului, unde un bărbat mănincă o oală, dacă o are. Le schimbaseră și taciturile și vinul, se bea acum Mosella și Camberlin, în pahare aurite, urite și încă mai venea pescărie, scrumbii aurii, saramură de plastică cu solzii pe ea, rasol rece de egă cu muștar, tipari subțiri, și raci stacojii, cițiva întregi, restul salată și homari, numai crusta umplută cu carnea lor și cu crevete fărîmat, stridii proaspete pentru cine voia să se-nearce și melci fierbinți, cu hrean și ulei și oțet de țescovina, tare ca țuca. Von Hugonnot, în fruntea mesei, bătrîn, gîndea pentru toți. Se mința în liniște, fără să se tulbure cineva, numai sunetul argintului curat lovit de argint ar fi putut însemna ceva. Vezi, dragul meu, prieteni mei ușor se vor obișnui cu belșugul, trupul lor, trup de greci învâțați cu pîmîntul, prea lesne se dă bucuriei, oricare ar fi ea, și dacă din bucurie trupul crește ca lacrima din neputință, atunci prietenii mei, înalții, frumozii și dragii mei prieteni, sint putrezi ca un verset. Și nu-i

căuta el pe noi, alegea carevasăzică, abia îi trecuseră prin dreapta paharul, un prieten, doi. Avea criteriul, voia cinste, respect, chiar și dragoste, auzii! Țin mințe pe un altul de o seamă cu acest Klaus al nostru, care tot așa... Ei, dar lumea s-a mai schimbat între timp. Sintem doisprezece oameni întregi la masă, acum avem mijloace, acum este vorba de putere, n-o mai putem lăsa la mîna oricui.

Von Hugonnot se opri, obosit. Meserii schimbăbară între ei priviri furioase și șoptiră discret dracu știe ce, dar ce?

— „Si m-am gîndit la copilul acesta. Prea multe nu pricepe el din cite toate și nici nu i-ar folosi. Oamenii îl cunosc ca pe unul apropiat lor: a umblat mult pe jos și-l știu vagabonzii. Îl știu toți cei cărora li s-au prăpădit cei, și că a mîncat o vară la Wiederaufsehung, îl știu curvele căci o caută pe Maria ca un copil prost și ca un bărbat ce este, îl știu bețivanii căci n-a găsit-o și-l mai știu mamele cînd nasc și după aceea pentru că nu e bine ca un tînar să ajungă să fie scos pe brate de la bodegi strîind că o iubeam precum iubeste marinarul barca sa. Chiar

Klaus se ridică, îi ardea obrajii, în el clipocea din nou apa aceia tulbure, Gerlinde rămăsese înținsă, strîind romanita și caprițoiul, desvelită.

— „He, he — de ce rinjește așa — fericiți, ai?” Hilderand interveni, tolerant:

— „Lasă-l frate, dacă vor ei, așa să fie.”

— „Să ne arate și nouă, he, he... oameni sintem ne-nțelegem, dă-ți drumul, frate-miu, că nu te-oi fi întors eu, he, he! Ce ochiul vede, omul nu crede, dar eu...”

Gerlinde rămăsese așa, mucava pe scîndură, și-i zicea:

— „Haide, nu lua în seamă, au și ei o bucurie.”

Nu se mai putea, nu, nu șfiala, care oricum nu-și are locul într-o viață de om și, în general, nicăieri, ci nevoia aceea, știi care, de a pleca oriunde, de a-ți muta bucată de piatră pe care o crezi de temei altunde, chiar, unde oare. Klaus îl împinse pe Leodegar, hai sictir, îl despărți pe Hilderand de Theresia cu o mișcare a mîinii și se-nredreță spre casă, călcîind greu, unu-doi, unu-doi, stîngul-dreptul, sec de gînduri, dispus doar să deschidă o ușă, să incendie o ușă.

În încăperi era răcoare, un fel de toamnă, pe pereți se îngrămădeau uleiuri groase, înrămate bogat, iar în a treia cameră — urma salonul — îl aștepta Raphael, cadaveric, sugînd tabletițu o bomboană cu mentă.

— „Ești trist, ai, nu pune la inimă. Trece. Te-am căutat dar parcă nu mai vrei. Surîdea, acaderea îi clipocea în gură și se uita la el cu ochii lui mici, ascunși și reci. Așează-te”.

Klaus se supuse, stors, o cirpă. Prin canaturile întredeschise se strecurară Leodegar și von Hugonnot și ceilalți insiruindu-se de-a lungul pereților, siluete negre și tăcute și Gerlinde apatică, deloc vinovată, mai păstrînd încă în păr fire uscate de otavă și cum mai miroase, ca o fîntînă lîină, din acelea de la margine de drum lung, uscat și prăfuit, de cîmpie, cu sanțurile dărăpănate și cu scatei viguroși, cu flori violete; într-o margine de răpă, printre tufe de alun, la răcoare și la umbră, ghizduite din scîndură groasă de fag, mucogătită, acoperite de bureți albi de plîută și la incendință, un căuș tot de lemn, verde de alge în aer muște mici, viață frenetică, iar înăuntru, apa limpede ca un gînd de mișcă la ceasul pomelii. Așa era Gerlinde și așa Von Hugonnot începu:

— „Domnilor, m-am înșelat sau am fost înșelat, cine poate să aleagă dintre fire de nisip, sămînta de mac a adevărului. Nimeni, nici chiar eu care am înfăptuit atîtea”.

Se apropie de Klaus și-i ridică palma, arătînd-o celorlalți. Între lumini și umbră, se vedeau șese patru puncte roșii, opuse două cite două.

— „Și totuși e, este!” Priveste Leodegar, nu încapă în doială, vino și vezi. Oh, iată, eu știu, cel însemnat e aici, eu știu, eu am greșit, voi ați greșit. Omul acesta care a aflat ce este foamea și seica, femeia și neputința, aurul și zoala, carnea lovită și ursa, omul acesta este pregătit pentru noi. Dar nu-i așa. Nu-i deajuns că a căzut, că un bețiv oarecare, și s-a învințit lovindu-se și a gemut pentru că asta doare. Prea mult conțea în viața acestuia, a lui Klaus, norocul sau ghinionul. Încă nu l-a așteptat nimeni noaptea, aseas după un felinar, nu l-a aruncat nimeni de pe pod, n-a primit scrisori anonime, o foaie de hîrtie cu litere decupate din ziarele de dimi-

de pe urmă

plîng. Bucuria de om, bucuria omului de om. ■ omului de pește, de miel și de mială, este un semn al răbdării. Și răbdarea... Și cite și mai cite!

Hilderand, cu gura grasă și roșie, îi spunea lui Klaus:

— „Domnul meu, lămia trebuie oprită ca să capete aroma ei, aștia, habar nu au...”

Încă odată venită și schimbă răvile. Se turna în cupe groase de cristal de Bohemia, cum nu se mai află, vin roșu ca sentimentele, dur. Se chema aceasta a doua parte a prinzului, deși se-nnumera și stăpînul, von Hugonnot șoptise mai marului să tragă draperia și să se aprindă luminile, căci mincau acum cenușii, într-o lumină cenușie, fete de oameni pe care strălucia doar dantura, falsă și ea. Se insera.

Nu se mai serveau bunătațile — bun și nebun — ca pînă atunci, ci pe mari rotunduri de lemn de fag sau de agud, lucrate din daltă cu marginea înaltă, ca să rămîna carnea cu aroma ei de animal tînar și cu mustul ei. Aduceau, mereu aduceau, — asta o fac cei ce rămîn cu osul și cu măduva — purcei de mistreț, care stătuseră presărâți cu rășină albă, de-i mai zice saciz, și cu apă fierbinte pe ei. Inconjurati de cartofi albi fierți cu oțet puțin și la rămină culoarea, unul Leodegar, bețiv vechi, se cunoștea, și-a luat o jumătate și i s-a părut puțin, aveau ciorbă de iepure făcută cu sînge încheat în coșul pieptului, strîns și subțiat cu rubiniu de trei ani zeama lui, cine-i știe gustul nu trăiește cit vietăușete.

Pe masă se răsfața friptura de caprioară cu smîntînă, se vede că tociseră un bucătar bun, căci în vas adăugase ciuperci înăbușite în unt, să-i dea gust, prepelețe și eie date la foc tute și închis, învelite în foi de viță și felii de slănină ca să nu le usuce dogoarea. Sitarii înotînd în vin, cu măruntaiele tocate alături și frecate cu piper, din care nu se aruncă decit gușa, rațe sălbatice jupuite de piele ca să nu miroasă a baltă, marinată în apă cu zarzavaturi și ienibahar, ținute la aer cald să se frăgezească, rumene stînd pe varză moale strălucind de grăsimă, incintare, ce mai, incintare...

S-a încheiat mîncarea caldă cu fazași, stropiti cu vin rece ca să prindă coajă, inconjurați de țele lor, cîmpul verde, floricele mitite.

Era prea mult și urma brinza cu miros de hoit de cal și urmau fructele, struguri grei, vinei ca gura, unul îndrăgostit, pere care se rupeau între degete, piersici cu pielea ca pielea femeii ceva mai jos de sîni, înghetată tutti frutti, coniac, cite un deget pe fundul unor cupe care ar fi putut să primească o vadră, închise la buză, să se clatine în ele spaima de moarte.

Aha, cafeaua și ea ca la mama ei, făcută pe nisip încins, încălzită înainte și cu citeva fire de sare, așa cum se bea în Anatólia de cinci sute de ani, neîndulcită.

În vase crizantemele se ofileau. Măi frate, care ești ăla care spui că nu se poate?

În ceștile de cafea se adunau putrezind mucurile aurite, în farfurii se sleiau sosurile și era peste tot un fum albastru și un miros de nădușeală, cînd bătrînul, von Hugonnot, a cerut să se facă liniște, voia să le vorbească, așa e obiceiul. Klaus picotea, toropit de atîta bine, viu, abia îl deslușea în capătul mesei, von Hugonnot sârutase un talisman de bronz cum el nu mai văzuse, cu un cîine cu coadă de pește pe o parte și cu citeva litere aproape șterse, aranjate în triunghi, pe cealaltă, abraça...

— „Azi e solemnă clipa, spuse el, slabele mele puteri nu-mi îngăduie să mă ridic. Tată despre ce este vorba — și cum îl mai ascultau cei doisprezece — da, da, Klaus, ridică-te tu!”

Încet, obosit, acesta se ridică, îl ajutau cei de lîngă el, domnul Hilderand, o doamnă Theresia, un domo oarecare și Raphael, unul pe care haina neagră stătea ca pe un mort, cu mutră de evreu spaniol sau de altceva foarte asemănător, plin de mătrează.

— „Îl cunoașteți, este acela pe care vi l-am făgăduit. Tatăl lui, fie-l țărîna ușoară și iarba de pe piept întotdeauna verde, m-a iubit. Acum este rîndul lui. Încă de copil a cunoscut spaima și s-a ticăloșit. Fără adăpost și departe de ce-i place. S-a uitat la oameni și nu s-a întregat de ce, nici n-a vrut, nici n-a știut. Nu are un loc al lui, rotund, unde să stea, să se uite spre cer și să-și lase umbra pe nisip. Să-l luăm noi căci ne trebuie. Priviți-l, blond și fără sînge, pe pieptul lui pîrul creț și moale al mielului alb, căci a pierdut ce putea pierde, e curat”. Klaus încercă să zîmbească, îi era greu, aerul era greu. Luă un pahar, oricare, și bău, glasul molcol al bătrînului, nu-l înțelegea. Se cuvenea totuși să asculte respectuos, de ani nu mai mîncase afit de bine — băutura aleasă era fudulie curată, îi era indiferent dacă se-mbăta cu secărie verde sau cu vinuri spumoase, ce-i plăcea era starea tulbură dar mai ales despteparea țîrzie, cu trupul lui înfrumozit înainte de a se întîlni cu femeia, cînd începe viața adevărată, ne

tească și să bea, care cum apucase, cei mai mulți coniac.

— „Aș vrea să ieșim de aici, s-a fumat mult”. Nu arăta ca o femeie care s-ar speria de așa ceva, voinică cum era, cu gura mare și pieptoasă. Klaus o urmă în grădina, nici nu bănuia că o astfel de casă, pretențioasă și prost construită, poate ascunde atîta verde — oțetari și soc, trandafiri sălbăticiți, regina nopții care abia se desfacea în aerul serii și buruienii groase în foaie și brusturi. O cărare pavată cu cărămidă ducea către zidul din fund, înalt de doi metri și ceva, să nu treacă nici pasărea, lîngă care crescuseră două trunchiuri gemene, de zarzăr cu floare țîrzie și cu fructe timpurii, deavarma. Aici se opriră, în iarba cosită. Gerlinde îl privea, avea ochii negri și mari, în inserare aproape fără conțur, își trecu încet o mină prin părul lui și-l răsturnă capul, sărutîndu-l neașteptat.

Erau amîndoi înțînși pe fin, Klaus și ea, iapă cu miros, tremurînd așteptîndu-l.

Se scutura floarea pe ei și Klaus o simțea în sînge, curgînd liniștit, — cit de ușor te îneci dacă ții în brațe aproape de coastele tale trup viu — cînd a auzit pași și l-a văzut pe Leodegar aplecat deasupra lor, aproape, iar în spatele lui Hilderand cu Theresia, zîmbînd.

(Din volumul Pentru eroi — zăua a șaptea)

GRIGORE ARBORE

FLORICA MITROI

Octombrie

Spre culmea de granit, împins de vînt pleacă din nou centaurul cel tînar, prea doritor de moarte. Era octombrie, un amurg înalt cădea în valuri mari de claritate. Prin codrii misterioși un sunet aspru a răsunat prelung pînă în zori cînd plinse lin o pasăre în ceruri cu lacrimi de argint ce izvorîră dintr-un noian de sori strălucitori. Nimic nu s-a mai auzit din acel tropot rămas întipărit între torente. Tăcură în desigurii animalele un timp; cohorte de cocori pierdură drumul desăvîrșind volute lente. Din culmea de granit de-atunci un fum din cînd în cînd coboară peste zare. Pe timpule și pe umeri acoperit de scrum îndurată m-am dus să rățăcesc sub povirnosul fîrm de mare.

Pantera albă

Pantera albă mă privește, mă străbate, într-un tînut ce este cu EROS asemănător, în care cîrcuri albe vegetale explodează, seduc delfinul de mohor

Pantera albă îmi iubește capul într-un tandru somn, barbar îmi duce trunchiul, gîtului la mările de foc,

reincarnez același om acul oceanului pe dîra otrăvită de noroc

Pantera albă îmi iubește capul își duce bucle de eres pantera albă, apercepție-ogîndă sfîșie volta UNIVERS

Tăierea peștelui

Copilărie, ciclop al viului tu ești o intrupare risipită, un pom sălbatic dătător de bezne cu fructele ca strania, pufoasa dinamită

Îmi amintesc un somn enorm deschis pe masa din bucătărie mîrosul lui ca un amor sinistru iluminînd ondina cenușie

Diră infirmă de poveste a văzului de necrezut, privire pe sub gene, lampa era din sînge nenăscut

Giulgiu tandre

lui Michel

E timpul să vină Tristan și Isolda într-o cocă crudă de delfin brusc să bea dintr-un vas bătrîn gingiile straniului vin

Să-și spună vorbe de amor prin vidul irizat de somn, de ape; să dezagrege blind materia, să fie numai brațe de giulgiu tandre înfășate

Să se sufoce inimile lor în piept să fugă peste ape, ușoare, și să nască un început de lume rețezat de o substituție ingerească

Zodia cumpenei

Acum se destăinuie cumpăna varsă gălețile de după casa limpede a ploii, pe un tînar corp de rouă amețitoare cade de neliniște, iubeste corbul venind înveșmîntat în animal tăiat în două

Tăria, norul locuît un foșnet sfînt, tavan final și scund un plînsul brusc, o lacrimă văzută ca un lotus sub ochii tăi un om reincarnînd

În limpezire, embrion de alb pe cumpănă, pe locul amar și înflorit un om bălînt în cîute cu fața spre apus și sculundat în răsărit

Refacere de paradis

Cugel un arc suav de cer și monstrul aluat enorm un geomă, tînichea de inger stafii suave care dorm

Privind în urmă ca pe bice refacere de paradis un mort rigid pe focul dulce purtat pe spasmele de vis

O risipire nesfîrșită un gang sălbatic și imens pe tablele de miere, turtă sudic polar de univers.

Clown

Ochiul de șarpe mă privea mă scufundam în mări de lut timpul impudic și hîlpav ca un profet cu corp temut

Pumni de țărînă mici și trape țărîmul orbitor și rupt mi-era rușine că nu văd materia urcînd pe fruct

Sub fața dulce și ascunsă cădeam pe marmore de vid mi-era rușine că nu văd orbul extatic și frigid

Meloepe de stepă

Soarele e un bidiviu cu coamă roșie călcîind în iarba stepei, sar scintei un drum roșu, un ciclop de nisip întră livid în ochii mei

Galop de răcnet, răcnet de fetișuri, crește un prunc gigantic în leagănul solar un prunc imbul la flăcări, un prunc mistuitor cu ochii diabolici, cu pletele de var

Crestat în glumă cu cuțitul îi sar din sînge capete fantastice frumoase în miezul zilei se arată spiritul purtînd surisul de delfin pe șapte coase

Desene de ILIE CIOARTA

Pierdut sub adînci constelații

Pierdut sub adînci constelații, Ana, ca printr-o mîgă dulce rățăcesc simțînd în pori căldura serii căzînd peste orașul portuar în care părăsîm am tineretea. Mult timp privind în urmă am văzut fantome delicate răsărite din nu știu ce abis care acum e-a fața mea privind întrebător. Să fie oare deci, aici sfîrșitul întregii mele vieți, să se închidă — acum într-o corolă de metal acea lumină străjuitoare înăuntru? Vai, cite sfînte întrebări răsăr în drumul iubit de negurosul pelegrin. Lebede albe văd cum trec pe fetele cernite ale mării, ducînd pe umeri multe înfîptări spre țărîmuri mai îndepărtate. Să le apresc puțin, deși zadarnic, poate ar trebui, căci prea pustiu e locul acestei intristate reverii. Un astru jumătate consumat în cer căzînd îmi arătașe ieri un drum al revenirii.

Cain cetăți incremenite

Plîngînd retras sub platani totul dispare, rosu doar cîmpul imens își întinde mai departe prin ani brațele sale tentaculare.

Lîngă tine din aer deced sule păsări rînite de vînt. Sub prea tulburi reflexe de jad cit de curată rămîne lumina ce se tirăște peste pămînt!

Steaua se scurge din nou din orbite protejată de un pasnic amurg. Ca în cetăți incremenite te mai cutremură un murmur sub norii ce curg și curg și curg...

Scut

Singur pe tîrm în nebuloasa noapte nimic nu poți spera, printre nisipuri pîndesc incremenite vietăți și urle obosiți sub valuri șerpîi privighetorii ai mortii.

Paipîta doar în inimă prea sacre focuri prin care tandru rățăcești strălucinat ca de-un urias incendiu din care urcă iar livide flăcări prin crengi carbonizate.

Afîl fi-a mai rămas, să strigi în tine să te privești în unde mut. Din ceată un herald revine cu ochii umezi ca să tacă în jurul tău din noapte scut.

Printre păduri crepusculare

Pe vinetele cîmpuri de loamnă ucigașe iarăși încep vîndorile, cornuri de bronz se presim cum îndeamnă haite rebele spre lanul de unde trîște pleșcărită privighetorie. Cînd mai departe, cînd mai aproape caul de lupi se aude, cercuri se-nchid pe lucindele ape, sub plîpîndul amurg doar un vînt dezolat prin înfîmîrele crengi se ascunde. Parcă tînzînd spre un tainic sfîrșit corpu iubit recode-n nemiscare.

Viu mai rămîne în trupuri doar vuietul singelui — metalic sunet ce ne-o însoțit printre păduri crepusculare.

Auguralia

— lui A. R. —

Pe plăji pustii, prin cetăți invadate de blinde reptile lîngă uriașele sarcofage de calcar îngropate în ierțătorul nisip ingenuncher

ascultîndu-și tăcut respirația. Umbli în jur iarăși, nedeslușitele zvonuri celeste, trecute furtuni îl inundă acolo pe albul auguralilor lespezi. El se roagă încet nume fără șir murmurînd către steaua hipnotică. Șoaptele lui se aștern peste ziduri precum altădată binecuvîntatul verdele mușchi. Totul de acum va dormi învelit în mantia liniștii rugilor sale, instabilele valuri vor revărsa către ele umbre eterne. Pasărea prînsă de lavă îi aruncă deja în relință urmele zborului. Auguralia.

„Zugrăveala mai mult aur decât zugrăveală și pre dinlăuntru și pre denafară“

I. Întemeietor al prozei și poeziei epice naționale

„O samă de cuvinte“ prin însuși titlul său semnifică, ca și mai târziu „poveste a vorbii“ a lui Anton Pann, un sentiment profund al limbii culte și literare.

Deși Neculce nu este întotdeauna în ordine istorică el este primul întemeietor al literaturii române în sensul major al folosirii neinventate a limbii. Nemărturisit, în „O samă de cuvinte“ el creează literatura istorică în ciuda aparenței că face istorie. „O samă de cuvinte“ are un mit în centrul său și un personaj devenit mitologic, Ștefan cel Mare, erou de legendă.

Mitul meșterului Manole, mitul sacrificiului care stă la baza oricărui act de creație, se transformă în mitul înțelegerii mănăstirii Putna. Mănăstirea Argeșului a atras la sine un mit preexistent, de natură folclorică, același pe care-l găsim transformat și istoricizat cu pregnanță în mitul întemeierii mănăstirii Putna. „Ștefan-vodă cel Bun, cînd s-au epucat să facă mănăstirea Putna, au tras cu arcul Ștefan-vodă dintr-un vîrșu de munte ce este lingă mănăstire. Și unde au agiunsu săgeata, acolo au făcut prestolu în oltariu. Și este mult locu de unde au tras până în mănăstire. Pus-au și pe trei boierășii de au tras, pre vîrtul de copii și pre doi copii din casă. Deci unde au cădzu săgeata vîrtului de copii au făcut poarta, iar unde au cădzu săgeata unui copil din casă au făcut clopotnița. Iar un copil din casă dzicu să fie întrecut pe Ștefan-vodă și să-i fie cădzu săgeata într-un delusel ce să cheamă Sion, ce este lingă mănăstire. Și este sîmnu un stîlpu de piatră. Și dzic să-i fie tăiat capul acolo. Dar întru adevăr nu să știe, numai oamenii așe povestescu“.

Meșterul nu-și mai sacrifică temeiniciei construcției soția ci sensul mitului se deslușește aici a fi acela că mai puternică decît ideea celui care are ideea, nu poate fi niciodată ideea celui care i-a înțeles ideea.

II. Descoperirea tipologiei

Prototipul lui Mitică zeflemisit de Caragiale și imblinzit mai apoi de către Camil Petrescu, suferindu-ne că el ar reprezenta burghezia mijlocie națională, nu s-a născut cum s-ar crede mai întii în literatură valaha. Întâi-l reprezentă din câteva trăsături de strălucit penel de către bătrînul Neculce: „Lăsat-au Ștefan-vodă cel Bun la mănăstirea Putna, după moartea lui, arcul lui și un păhar, ce vorbie călugării la mănăstire că este de iaspis, ce era în chipul marmurii albe și al fărurii, ca să fie întru pomenire la sînta mănăstire“ (...) „Iar păharul au fost pină la a triia domnie a lui Mihai Racoviță-vodă. Și scoțindu-l din turnu un egumen, pre anume Misail Cislitiță, și vrînd să se fălească, au băut la masă cu acel păhar a lui Ștefan-vodă, cu niște slugi boierești, ce era zlotăși. Și bind mult cu acel păhar, s-au îmbătat și, fiind beți, au stricat un lucru scumpu domnescu și de minune ca acela“.

După cum se vede nimic nou sub soare. Tache, Lache și Mache ne vin încă de pe la vreo 1700, iar Neculce se vadește comentînd ispravă la fel de lapidar și de ironic ca și marele Caragiale de mai tîrziu, prevestindu-l parcă.

Întâi că din această galerie nu lipsește nici neamțul cel cu har la tehnică: „Ștefan-vodă cel Bun, bătrîndu-l turcii la Războieni, au mârșu să între în Cetatea Neamțului. Și fiind muma-sa în cetate, nu l-au lăsat să între și i-au dzis că pasirea în cuibul său nu pierde. Ce să să ducă în sus, să strîngă oaste, că izbînda va fi a lui. Și așe, pe cuvîntul mîne-sa, s-au dus în sus și au strinsu oaste“.

Iară împăratul turcescu au vînit cu toată puterea lui la Cetatea Neamțului. Și au suit puștile deasupra unui munte despre Moldova. Și au început a bate Cetatea Neamțului foarte tare. Iar pre acee vreme era un neamțu închis în cetate. Și vîdzînd că bat cetatea, au dzis păzitorilor

să spuie mumei lui Ștefan-vodă să-l sloboadă de la închisoare, din temniță, pre dînsul, că el va minti cetatea de acel greu. Deci, slobozîndu-l pre acel neamțu de la închisoare, s-au și apucat acel neamțu de au îndreptat puștile din cetate asupra turcilor, unde sta acolo în munte, de ave nevoie cetatea. Și au și lovit în gura unui pușci turcescu, de au sfărmat-o. Și au început a bate în corturile turcilor, cit și boldul de la cortul împăratului l-au sfărmat. Deci n-au mai putut sta turcii întru acel vîrșu de munte“.

Și mentalitatea diferitelor clase sociale iese la iveală în „O samă de cuvinte“ căci și aici Neculce se dovedește a fi cap și începuturii al literelor românești.

„Ștefan-vodă cel Bun, vrînd să mârșu la biserică întru o duminică dimineața, la liturghie, în tîrgu la Vaslui, și ieșînd în polișarii la curțile domnești ce era făcute de dînsul, au auzit un glas mare de om strigînd să aducă boii la plug. Și mirîndu-se ce om este acela să are duminică, și îndată au trimis în toate părțile ca să-l găsească pre acel om, să-l aducă la dînsul. Și l-au aflat pre om în sus, pre apa Vasluiului, care de patru ceasuri, arînd la o moviță ce să cheamă acum Movila lui Purcel. Că pe acel om încă îl chema Purcel. Și ducîndu-l pre acel om la Ștefan-vodă, l-au întrebat Ștefan-vodă: el au strigat așe tare, și pentru ce ară duminică? El au dzis că au strigat el să aducă boii la plug și ară duminică, că este om sărac, și într-are dzile n-au vrut frate-său să-l de plugul, și acum duminică l-au dat. Deci Ștefan-vodă au luat plugul frateișii celui bogat și l-au dat frateișii celui săracu, să fie a lui“.

III. Literatura cultură, literatură la începuturile sale, de curte

E firesc și logic să înțelegem nașterea literaturii culte române ca o literatură de curte. De altfel numărul celor care știu să citească era atât de mic încît practica literaturii scrise nu comunica decît cu o elită. Nu numai Neculce a făcut o astfel de literatură ci ea avea o tradiție încă de la Grigore Ureche. Acesta ni se vadește prin stil un curtean și un diplomat desăvîșit. Ca să nu spună că Ștefan cel Mare bunăoară era un bărbat scund. — ca un veritabil diplomat ce era, și curtean, el ne spune că Ștefan cel Mare nu era înalt; dar mai bine să-l lăsam pe cronicar: „Post-au acesta Ștefan Vodă om nu mare de statu, minios și degrabă virsătoru de sînge nevînotat: de multe ori la ospete omorîrea făcîndu. Amintirea era om înțreg la fire, nelesu și lucrul său îl șia a-l aopera și unde nu stădai; acolo îl afai. La lucruri de războaie meșter, unde era nevoie însuș se vîrtia, că vîdzîndu-l ai săi, să nu se îndărăpzeze, și pentru acea raru războiu de nu birua. Și unde-l birua alții, nu pierdea nădejdea că șîndu-se căzît jos se rădica deasupra birutorilor. Mai apoi, după moartea lui

și fiocorul său Bogdan Vodă, urma lui luase de lucruri vitejești cum se timplă din pom bun roadă bună iese“.

Este unul dintre foarte puținele portrete care ni s-au conservat prin pana lui Grigore Ureche de data aceasta despre Ștefan cel Mare.

Neculce este vîdit influențat de stilul lui Grigore Ureche. Mai puțin apt decît Ureche să generalizeze istoric, totuși Neculce știe să creeze legendarul, dar să și dea note de verosimil al realului printr-un talent literar neegalat. Hotărît el este cel mai talentat dintre cronicari, tocmai de aceea își depășește canonul fiind pe pagini întregi pur și simplu literat.

La Neculce zona esteticului depășește pe aceea a istoricului. Din cele câteva scurte schițe despre Ștefan cel Mare el ni se reveală ca autorul primelor nuvele istorice. În ciuda întinderii extrem de zgîrcite a textelor sale el ni se arată ca nuvelist și romancier din numai câteva pagini. Ștefan cel Mare așa cum rezultă din paginile lui ni-l amintește pe cel descris de Eminescu după o petărușă pe zidul mănăstirii Putna pe care bănuim că au văzut-o în prototip și Ureche și Miron Costin și Neculce.

Întâi mai jos minunata descriere lăsată de Mihai Eminescu depășînd evident realul picturii murale și intrînd în legendar ca și portretul în mișcare rezultînd inefabil din rîndurile lui Neculce:

„La Putna un călugăr bătrîn mi-a arătat locul înăuntrul bisericii, în care stetea odată așezat portretul original al lui Ștefan-Vodă. După original el a fost mic de stat dar cu umere largi, cu fața mare și lungăreată, cu fruntea lată și ochii mari plecați în jos. Smađ și îngălbenit la față, părul capului lung și negru acoperea umere și cădea pe spate. Căutătura era tristă și adîncă ca și cînd ar fi fost cuprins de o stranie gîndire. Coroana lui avea deasupra, în mijloc, crucea toată de aur, împodobită cu cinci petre nestimate. Sub crucea coroanei urmau Duhul sînt, apoi Dumnezeu tatăl, cu dreapta binecuvîntînd, cu stînga, țînd globul pămîntului; pe cerul de mazăre al coroanei un rînd de petre scumpe de jar-împrejur. Îmbrăcat era Vodă într-un straiu moheric cu guler de aur, iar pe gît îi atîrna un engoișon din petre și mărgăritare. Cîmpul portretului era albastru, în dreapta și în stînga chipului perdele roșii“.

IV. Aurarul

Cu cîțiva ani în urmă Gheorghe Tomozei ni-a atras atenția asupra paragrafului 20 din „O samă de cuvinte“ care este prin el însuși un superb poem epic, o baladă modernă demnă să figureze în cele mai zgîrcite antologii de poezie românească. Întâi mai întii paragraful așa cum se găsește în Neculce: „Avînd Radul-vodă o fată din trupul lui, să fie fugit cu o slugă, ieșînd pre o fereastră din curțile domnești din cetatea Hirăului. Și s-au ascunsu în codru. Și au făcut Radul-vodă năvod de oameni și au găsit-o la mijlocul codrului, lingă podul de lut. Deci pre slugă l-au omorît, i-au tăiat capul, iar pre dînsa au dat-o la călugărie, de-au călugărit-o“, și întâi din nou același paragraf fără nici o literă schimbată și fără nici o virgulă adăugată ci numai așezat tipografic după ritmul său interior care ni-l vadește ca pe o capodoperă a poeziei noastre epice:

„Avînd Radul-vodă o fată din trupul lui, să fie fugit cu o slugă, ieșînd pre o fereastră din curțile domnești din cetatea Hirăului. Și s-au ascunsu în codru. Și au făcut Radul-vodă năvod de oameni și au găsit-o în mijlocul codrului la o fîntînă ce se cheamă Fîntîna Cerbului, lingă podul de lut. Deci pre slugă l-au omorît, i-au tăiat capul, iar pre dînsa au dat-o la călugărie, de-au călugărit-o“.

Nichita STĂNESCU

Desen de TRAIAN BRĂDEAN

SIMON MAGDA

Pe marea bandă rulăntă

Un mic jurnal de lagăr în genul notelor cutremurătoare ale Annei Frank, cartea scriitoarei de limbă maghiară Simon Magda e un impresionant filu real al unor suferințe supraomenești. Pornind din Oradea, într-un convoi de deținuți, scriitoarea ajunge la Auschwitz, îndurînd clipă de clipă cele mai înjositoare torturi. Dar autoarea nu urmărește să redea impresionant sau chiar prin notații erudite lumea tragică a lagărelor de concentrare, ci să reliefeze mai mult condiția umană a Europei din timpul ultimului război: „Mă arde fără încetare rușinea. Rușine pentru condiția mea de om, pentru secolul al douăzeci-lea și pentru Europa atît de mîndră în cultura ei“ (p. 86). Notațiile au senzorialitatea contactului direct cu suferința; o lumină tragică și o sonoritate lirică străbat întregul jurnal. Unele titluri par versuri dintr-un poem apocaliptic: Nespus de frumoasă și tainică era pe atunci, în acest oraș, iubirea; unele fragmente întrec prin infernalitatea lor orice fantezie umană, Prințul în lagăr e un spectacol paleolitic, aproape animatic; mîncarea este împărțită în lighele și cratiți degradate care trec din gură în gură, nenorocitele infometate lipide supra cu gestic de

ctini. Incep certuri, ba chiar bătăi pentru că din lipsă de linguri și vase separate nu se poate stabili exact cit îi revine fiecarei.

W.C.-ul oferă cel mai dezagradant spectacol din care a dispărut pudorarea. Trezeci de mii de femei așteaptă să le vie rîndul la cele 400 de gluri de beton. Aici într-un vacarm enorm deținutele își transcrit vestile; W.C.-ul înlocuiește radioul și ziarul.

Paginile cele mai impresionante vorbesc despre nașterea unui copil în lagăr. În asemenea situații rigidele sint invinse uneori de sentimente, cînd sefele de baracă protejează cit de cit pe mamă și pe copil. Dar fasciștii gazează femeile în timpul nașterii ca să înlătore apariția unui nou om. Orice sentimentalism din partea supraveghetorilor e pedepsit cu multă severitate.

Am ales numai cîteva secvențe din această mare bandă rulăntă a suferinții pe care Virgil Petrescu și Mircea Postelnicu ne-au transpus-o în românește.

JORDAN LUCACI

Timp fără ore

Poemele lui Jordan Lucaci sînt niște meditații simple, niște circuite docile într-un univers panvegetalizat în care „baladele-și răsund codrii“, iar natura e smălțuită cu „simfonii de verde“. Multe poeme

sînt comentarii plastice ale culorilor ca-n acel covor românesc în care „Clocotile strîng răsăriturile“ și „Invați culorile să zboare dincolo de timp“. O declarație a verdelui atrage atenția în primul rînd: „Tragul picoarelor în paștea verde leagăndă treștii în rînt“; „Sînsienile dansează verdele în hore“ dar și „frunza verde-și dansează“ (în cadențe de mîtase) etc. Primăvara „desfășură în timp O simfonie de culori / Imprimută din Corot“ și tot liresc, luna „ca Polonius după perdea / Peste nori, feța și-ascunde, iar noap-

rate și otrăvite, din păcate, de dorința de a fi la modă. Ai impresia că Jordan Lucaci își sugrumă emoțiile, le sincopază, artificializîndu-le ca să nu fie un liric pur și simplu, ci dacă se poate, cit de puțin, un antipoeet.

ION CRINGULEANU

Sonete mute

Cartea lui Ion Crînguleanu e o culegere de antonete, nu o evadare din sonet; aparent ignorînd perfecțiunea absolută a speciei, poetul ne oferă un amestec de terfine și catrene așezate fără nicio regulă. Uneori și versul alb este repartizat în grupaje de sonete mimate. În jurul sonetului, ca specie, s-au dus nenumărate discuții estetice mai vechi și mai noi, toate ajungînd la concluzia că cele două catrene și cele două terfine grupate reprezintă exigența absolută a formei și nu orice grupare de acest gen intră în categoria sonetului. Șarjată, ideea unor „sonete mute“ nu e lipsită de interes, dar în cazul de față cultivarea anti-speciei duce la o relație superficială, nu la una de structură. Iată de ce, din capul locului respingem ideea de sonete absurde, specia constituindu-se după criterii formale și nu de conținut.

În fond, poemele lui Ion Crînguleanu sînt niște elegii mute, concepute în „fa major“ uneori sau transcrise în „bocete de primăvară“ figurînd un fel de „naturi moarte“ ale unor pămînturi de la nord. Poetul are sensibilitate muzicală concretizată într-un fel de metafore curșive dar ilustrată și de citate (Beehoven, în muzică... Chopin etc.) În natură totul trece prin muzică, chiar oamenii se tirăsc prin nămoluri melodice.

Un cititor atent poate găsi în cartea lui Ion Crînguleanu (autor, ajuns la al patrulea volum) senzația unui temperament liric supus unei transe eroice în care se învîluie totul și-n care se silizează mai ales singurătatea. Dar realizările sînt inegale; poate într-o selecție făcută cu mai multă exigență, lingă versuri ca „S-au făcut rîu albastru ochii tăi / Și se duc singuri în mare / Buzele mele au ecouri umede (Viață), n-a fi apărut plafele imagini din Vomită pămîntul, spre car, cu eroi! Ca un jurnal în erupție după gresăle“.

Din cele 170 de pagini de „sonete mute“ s-ar putea rezuma o temeramentală antologie erotică de catrene sau poeme într-un vers; cîteva exemple: Femeile sînt muzici și vacante; Cînd ești îndrăgostit / Devii sărac și bun ca soldații cînd se întorc din războaie; Om din om, piatră din piatră / Repetăm tot ce ni-i dat / Prin ea marele somn / Să nu ne trezim singuri.

LECTOR

IN ACESTE ZILE

Reîntors dintr-o călătorie de cercetare a unor locuri și de regăsire a unor momente de viață risipite prin Europa, condeul consemnează cîteva secvențe noi, a căror actualitate dovedesc preocupări și prezențe ale literaturii lui Tudor Argezi peste hotarele grădiniu lui românesci.

Sorbona, în interpretare literar-științifică a doamnei Ecaterina Cleynen-Serghie, a primit o lucrare de interesantă investigație a operei și vieții lui Anghel, sub titlul „Essai sur le vocabulaire poétique de Tudor Argezi“. Lucrarea, avînd sprijinul de competență recunoscut pentru filologia romanică și cu precădere a limbii românești, a Profesorului Alain Guillermon, este un prim pas făcut în Franța spre cunoașterea și aprofundarea valorii literaturii scriitorului român.

Autoarea, îndeplinind funcția de Chargée de recherche a l'Ecole Normale Supérieure de St. Cloud, își stabilește punctul de plecare al cercetării la volumul Cuvinte potrivite — 936 de fișe raportate de 2.628 de versuri — completat cu o expunere biografică alcătuită pe cit de original, pe tot atât de instructiv pentru cititorul francez. Astfel, pe trei coloane paralele, se succed evenimentele istorice, viața literară în Franța și în România și viața lui Tudor Argezi.

Cunoașterea a elementelor de fi-nețe ale limbii poetice românești, cercetătoarea nu se fereste să pătrundă în compartimentele cele mai intime ale poeziei argeziene, sesizînd inedite și valoroase aspecte și momente de creație.

Inscrisă în cadrul unei preocupări ample de cercetare a operei literare a lui Argezi și a limbii literare românești, această lucrare are dubla valoare a unui concret act de cultură: de interpretare științifică și de popularizare a unor valori prea puțin cunoscute în țările de limbă franceză.

Biblioteca publică și universitară a orașului Geneva a primit din partea familiei noastre un dar în cărți, căreia presa locală i-a acordat o atenție deosebită.

După spusele lui Argezi „Geneva este, într-un fel, a doua mea patrie“.

Orașul de pe Lemane care l-a văzut ai de-a rîndul înaintea trecerii lui în amintire, i-a acordat, postum, cîntea de a figura în rîndul marilor personalități ale culturii europene care au trăit sau lucrat în atmosfera lui.

Două ziare de mare tiraj, La Suisse și La Tribune de Genève, precum și serviciul de actualități al Televiziunii române, s-au preocupat de acest eveniment, subsemnatul beneficiind în realizarea acestui moment românesc, de gentilețea și entuziasmul fratelui de conde, tînarul scriitor Gerald Lucas.

Citez nota apărută în cotidianul La tribune de Genève, din 23 septembrie 1969 sub titlul „L'oeuvre complète d'un célèbre écrivain roumain offerte a la Bibliothèque universitaire“: „fiul marelui poet român Tudor Argezi, a oferit operele complete ale tatălui său instituției noastre. El a adus primele 22 de volume care au fost primite de Dl. Paul Chaux, subdirectorul bibliotecii. Opera, în curs de publicare, va cuprinde mai mult de 60 de volume“.

Acum patru ani, l-am întîlnit pe Dl. Tudor Argezi în timpul unei treceri prin orașul nostru. Era dimpreună cu fiul și fiica lui. Formau o familie unită. Cu toate că avea 85 de ani, era de o remarcabilă tinerețe a spiritului.

Geneva a însemnat întotdeauna pentru Tudor Argezi un oraș apropiat inimii lui. El a locuit în Rue des Pavillons 14 — unde e de sperat să fie așezată o placă comemorativă — din anul 1906, mai multă ani. După război a revenit adesea cu aceeași plăcere.

În 1965 a fost pentru ultima oară cînd l-am văzut printre noi. El moare după doi ani, la 14 iulie 1967.

Tudor Argezi este unul dintre cei mai mari scriitori români. Renumele său a depășit cu ușurință granițele.

Multe dintre poemele sale au fost traduse în franceză și cîteva au fost difuzate prin radio“.

Paralel cu această donație, au fost înmîinate conducerei bibliotecii geneveze și La Revue roumaine, numărul din 1968 dedicat lui Argezi și două exemplare din Cahier du Sud, revistă apărută la Marsilia cu prînzînd traduceri din versurile scriitorului român. A fost deasemenea oferit și diafilmul realizat de Animafilm privind viața și opera lui Argezi.

În acest fel se împlinește gîndul mărturisit cu prilejul uneia dintre cele din urmă plimbări împreună prin Carouge, Plainpalais și Florissant...“

Baruțu T. ARGHEZI

DOINA POPA : Mi-a făcut realmente multă plăcere lectura schițelor duminale. În deosebi „Procesul frunzelor”, pe care o vom publica într-unul din numerele viitoare. Îți urez succes. Și sint adinc incredintat că nu-ți vej risipi talentul, cum, din păcate, atit de bine se pricep s-o facă unii.

ȘTEFAN JECU : Mai intii citeva rinduri din scrisoarea de prezentare. Zici : „Vă trimit nuvela aceasta, cu rugămintea de a fi publicată în revistă. O semnez cu pseudonim. În caz că veți publica, vă rog ca în loc de bani să-mi trimiteți numere a revistei cu lucrarea mea”. Bun. Acum să luăm o gură de aer și să trecem la răspuns. Citind nuvela am ajuns la concluzia că e mai bine să-ți trimitem bani. Transmite-ne numărul contului duminale de la banca Angliei și noi îl vom îngroșa. Drept să te plătim în dolari, lire egiptene, leva sau lei? Spune deslușit.

IOANA CARDY Îmi scrie : „Domnule Fănuș Neagu Știu că nu dai cu cjomagu” Și mai știu, fir-ar să fie! Că-ți place și poezie Poate și-un buțoi cu vin Amin”. Răspuns : Aie-luia.

MIHAI STAMATE Îmi trimite „două panere cu poezii frumoase ca niște cireșe” (păi n-am mai văzut eu? n.n.) și-mi urează „multă sănătate și o iarnă fără gripă”. Multumesc din suflet, dar după ce-am citit „poeziile” am înghițit repede cinci anghinevralge. Dacă dorești sincer să fii sănătos, ia măsurile care se impun. Hapciu! — și multă sănătate.

MANUELA TUDORAN : Cielul de „Scurte întimplări fără țitlu”, lung și plicticos ca o recentă discuție despre cactuși, păpuși și alte cele. O

E.B.S.T. Loco. Poezia „Drumul” m-a cucerit de la primul distih : „Ne-am întilnit și-nstantaneu Al fost a mea, am fost al tău” „Și-nstantaneu” am citit și următorul distih : „Nu ne-am văzut, nu ne-am știut/ Ne-am căutat însă de mult”. Odată ajuns aici, nu m-am mai putut opri și am cîțit cu o nestăpînită curiozitate toată poezia : „Dar cea ce-n pară a trecut/ Nu ne-a unit — ne-a desfăcut / Și stăm în colț și ne privim / Am fost iubiți, dar suferim”. Sublim, mi-am spus, și-am constatat cu înfiorare, că m-am contaminat de rimele duminale. Mai departe : „Regretele ne năpădesc/ Și ne adoarme, ne trezesc”. Aici, era cit pe-acaj să formulez o obiecție foarte subiectivă împotriva acestui gingaș singular persoana a treia al verbului „a adormi”, dar mi-am zis să nu fiu circotaș. Am citit, dintr-o răsufare, pînă la sfîrșit : „Ne chinuie și parcă spun / Să stăm în loc porniți la drum/ Și tot ce-a fost s-a destrămat/ Tu mă urești, eu te-am uitat”. Minunat.

MIHAELA C. RADU, Loco, Înclin să dau dreptate profesorului de limba română. Cred că tăcutul e cam prea aspru. Așadar, mai trimiteți.

NICOLA MIHAI—Spineni-Olt. Am cele mai frumoase amintiri despre Spineni, și mai ales despre comuna vecină Alunișu, în care mi-am petrecut copilăria. Regret sincer că versurile Dv. nu sint deocamdată la un nivel care să ne permită publicarea. Mai încercați.

ION NEGRITEȘTEANU — Ianca — Brăila. Versurile trimise sint neconcludente.

mostră : „Era soarele. Exact din nou acelaș jur-împrejur soare, împrejur furtună, împrejur animale — plîng animalele care, poate, poate fi un coșmar, nu, ei aduc daruri” ș.a.m.d. Gîtesc și mă întreb unde eram eu cînd cu cutremurul al mare din '94? A, da, zăceam de scarlatină, în spital la Ianca-sat. Am căpătat imunitate la scarlatină și, cred eu, și la absurdități de genul aceluia pe care mi le-ai trimis. Aștept cu încredere o scrisoare otrăvită.

AVI TICĂU TIMPĂNARU: Adresează-te unei edituri. Nuvela e mult prea lungă pentru a pune în discuție publicarea ei în revista noastră.

BOGDAN BARBARU : Mă rogi să-ți spun dacă găsesc ceva bun în schița „O zi cu ploaie”. Da, am găsit următoarele fraze : „Ploaia cu fofa, spune bunicul”. apoi : „Bunicul are mină bună, ochi galeși și-o inimă de aur”, iar la urmă : „Angelica zice că bunicul e bun și dulce ca și bomboanele”. Ei, cine are noroc de ruză, are!

VELYN DERI : O pistă nemernică a mîncat o rîndunică venită din țările calde. Faptul te-a întristat și-ai scris o povestire în care pisica e trîsnită, într-o noapte pe furtună. Asta-i schița, morala s-o tragă pisiciile. E tot ce pot face pentru dumneata.

LAZĂR TRAIAN : Despre piesa intitulată „În căutarea gloriei” pot să-ți spun cu mîna pe inimă că e foarte slabă. „Adrian și eul lui” discută cu burta plină. Și-mi place că te substituie „Eului”, numit și Ady și că-l iei la trei păzeste pe Adrian. „Termină, îi spui, discuți cu ochii burții, nu ai raționat. Termină cu apologia burții, garmandu-te!” Și mi-l tăvălești și mi-l desoz; de nu se mai alege nimic din el. Dar în P.S., Eule, uși de glorie, uși de spada cu care l-ai olinjit pe Adrian pe întindere de 14 pagini și-mi zici mie : „lămură-ți-mi, vă rog, problema drepturilor de autor”. Sint dispus să le primesc pe adresa : Lazăr Traian, str. 30 Decembrie, bloc B 13, Scara A, apart. 7^a. Părerea mea e să rămîi în așteptare. Te închizi în casă și aștepti. Că, Doamne ferește, dacă trece poștașul și nu te găsește!

UCECUNGOSTRAIANU Răd... 1 (frumos nume și mai ales muzical; bănuiesc că suporterii echipei U.T.A. îl vor așeza în fruntea unui imn al victoriei) Îmi trimite schița : „Mîinile sus, domnilor pocheriști”. Răspuns : Ușor cu pianu că nu se-nghite caciaimaia, Fănuș NEAGU

PIȚIGOI PETRICĂ — Brînceni — Teleorman. Caligrafia Dv., destul de ermetică m-a împiedicat să descifrez poeziile. O singură strofă, parea mai clar scrisă, drept care mă grabesc să o cîțez : „Și în vîs mă adinește/ La prietena ce-am vrut/ Ce cu drag ea mă primește/ La sărut”. Concludent. Nu.

P. MARIANA—Drăgășani. Regret, dar nu vă putem răspunde decît pe această cale. Versurile trimise sint slabe. Și acum răspunsul în următoarele două chestiuni : 1) „Dacă nu înțelegeți scrisul puteți să-mi scrieți”. L-am înțeles. 2) „Să-mi comunicați dacă se plătește”. Nu se plătește.

MI-DOLA — Cimpina. Destul de supraprelist : „Noaptea-am admirat/ Stelele și luna/ Le-am îmbrățișat/ Sărutindu-mi mina”. Nu prea înțeleg dar vă cred pe cuvînt.

BOGDAN MIHAI—Timișoara. Excelentă poezie, cea intitulată Ploua : „Ploaia afară cu săruturi/ Ploua cumbrațișări de vînt/ Cu depărtarea dintre trupuri/ Ploua cu lacrimii de mormint”. Și se făcea că-i toamnă iară/ Și ingerii din frunze cad/ Spre raiul lor de-odinioară/ Transfigurați de-al verii iad/ Tăcerea seriilor fluturase/ Ca un adio trist, tehu! Pe sub văzduhurile roase/ De dorul parcă-al nimăului”. Desigur, un vers sau altul, sint poate mai palide, dar atmosfera de ansamblu a acestei poezii este de o remarcabilă altitudine lirică. Mă înșel eu, sau într-adevăr, am descoperit un poet. neformat încă, firește, dar poet autentic? Aș dori sincer să nu mă dezamăgiți. Mai trimiteți.

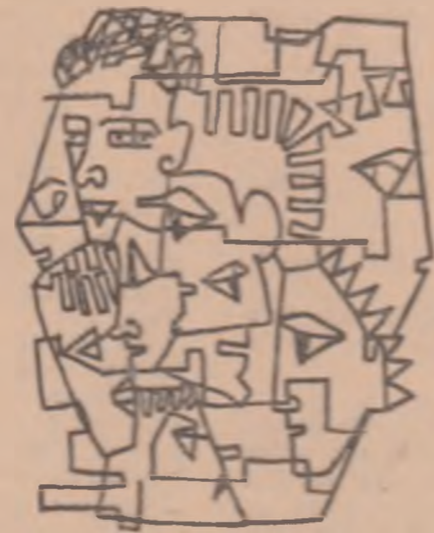
Cezar BALTAG

AL. RAICU Secunde

De lingă suflet spre mișcare,
de lingă nimb, de lingă stea
parnește vuetul de floare
cu fulgul alb de peruzea.

Tăcere-n ochii fiecărui,
nici cerul gol, nici codrul stîns,
să-nțerc cu timpul să mă dăru
la pasul lumii, dinadins.

Își culcă liniștea vsmintul
unde-a găsit în timpul orb
găoacea mersului de-a rîndul
păzîtu-ntruna de un corb.

Fără umbră

Alteea vorbe fără umbră,
altă liniste subțire,
cum să nu cadă pava coaptă
și de durere să se mire?

Picioarele de-afila umbrel
în căutare-au ostent,
și-abia din tranșelul rupt în margel
resare vechiul meu cut.

Să-1 sterg de aramă, să limi tale
ogonnu-ncolăcit în os,
ca să răsăr din umbra verde
afli: de vesnic și frumos.

Îl voi păstra oricite vorbe
ai iscodit să mă-mpresor.
Lucrete apo, ascunzînd
nu-i poti găsi de două ori.

ILEANA MIROIU Eternitate

Calme făpturi îngroapă
nemurirea
mîstîind pustii sălbăticiuni
sub timpuri încercate
aliene făceau eternitate

nepăsări înspăimîntate revin
scrijînd din anotimpuri
cu primeneala noului pîrbeag

stînce clopote stingerează
rostogolînd în flăcări umbre
prăpăstii intrupează sufere

Mihnirea

Îndelung năpădea bezna
străvechi castele năruite
deschideau în umbră dolii

blestemul urlă destrînat
schelete năruindu-se sub pietre
tănuie rinjete putrezite

versuri

pateci șerpuite rodesc
otrăvă potrivnicilor soartei
păcatele aleargă după
dezlegare

îndurerate stele
opresc zămislirea păcătoșilor
mihnirea aducea monștri

Legitime trufii

Legădate-n legitime trufii
suprafele
în trepte se destramă

înfinit refugiu
descește-n albii nevăzute
simple în nemurire
îngroapă temeri

azurul searbăd apune
lăsînd de străj
dezrădăcinate țărături

VINTILĂ ORNARU Omar Kayam

Î
Aurora a umplut cu transparență
îmense cupă-a cerului în zori...
în aer pică melodii subțiri
din gura ultimii prînzetari...

În cuce vinul e ușor... parfum...
La parfumat iubirea c-o privire...
Și-n clipa asta, doamne, mai sint
destui nebun
care visează gîni în neșire!

Eu mîntea în zădărlimă răscălită
pe lîme-s mii de grîni moi
frumoase —
de albat, sint toi rafanți, iubito,
și mînti prea multe jurămînte
mîncinoase!

Î
Primi-ai spectacola lavitură
te-a păcălit iubito, te-a uitat.
Cînd te-nalceai cu lacrima-
disprețel și răceala i te-ai dat...

Ce singur lingă ea erai Kayam...
Ea te iubea, s-o vrut topic-n tine
ca spuma mării vaste în mîrgean,
ca locul din vulcanu în rubine...

Te-o păcălit iubito, te-a uitat,
cînd te-ai pierdut de frumosa iubito...
Tu la iubirea ei ai renunțat
ca vesnic să gîndești de-atunci la ea!

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Sint zile cînd mă joc cu lupii,
ei sint peste tot,
Surîndu cu colții lor reci
și dureros de albi,
Sint în acele zile
în jurul meu
o răceală, o adiere
de ură, de tristețe
Mă simt așa departe
de această lume
pe care alții o iubeșc.

Î
Cînd m-am ivit pe lume n-am adus
nici cel mai mic, neînsemnat cîștig
chiar dacă în catrene-afitea-am spus
și-n versuri focul dragostii mi-l strig...

Î
Cînd moartea viața mi-o va seceră
din univers, din largu lui splendoare,
iubito, crezi, că va pieri ceva
după Omar Kayam poetul moare?!

Î
Nu va pieri, îți jur, decît iubirea,
îmbrățișările și certurile noastre
pe care-n amintire, poate, firea
le va prelăce-n luminoase aștre!

TUDOR RĂDULESCU Pod

Î
Undeva într-un pod
sub un tavan ce sfîrșie ușor
sau și ascult acum
mersul zilei și-al nopții.

Î
Și prcă ziua cîntă nopții
și noaptea cîntă zilei ;
Nu pleca, mai rămii !
Dar pleacă amîndouă
una în dreapta, a doua în stînga

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

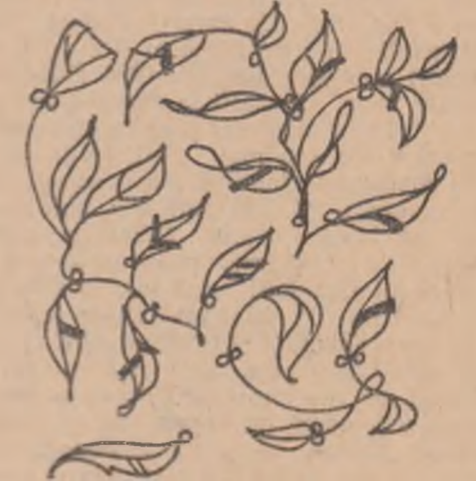
Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Î
Poate miine
se vor reintîlni
dîmnețea plîngînd
noaptea arzînd cerul
cu mii de lumînări, verzi, galbene,
albaste.

Prea puțin îmi rămîne
un pulover crud, un coșec
pînă-n călcîie de iarbă verde
încopiat cu lacrimi
și chiar un frăgar pe sub care
oamenii trec smulgînd un pumn
de frunze stoarse de sînge.

Lumină dintr-o parte

Î
Zlie și nopți turțite
lumină dintr-o parte
ca un ochi cu mușchii obosiți.
Nici un zid pe măsura
ghearelor ce mi le-a dat durerea.
Nici un zid pe aici,
umbre lungi scăpate
pe o lume-n declin
aproape răsturnîndu-ne
ca niște lațuri de picior.
Stări sufletești mult
disproporționate.
Astfel sint. Și printre sincope
voi învăța
să nu mai fiu atent.
Îmi voi fine pleoapele fixe
și sufletul transparent.

FLORIAN HUȚANU Cintec fatal

Î
Se-ntorc cocorii și piscul lor
e ars
iar penele li-s putrede la margini
și plîngi de mila lor.
Ia-ți trupul în rochia
cea albă și unduiește-ți părul
ești fata din adînc.
și ochii-ți ard înconjurînd pămîntul
legate-ți sint picioarele de lut.
Mă împletești prin scorburi
și-ți viri mîinile-n mine
și ușor mă tragi de mîină prin adînc

Î
Se-ntorc cocorii și piscul lor
e ars
iar penele li-s putrede la margini
și plîngi de mila lor.
Ia-ți trupul în rochia
cea albă și unduiește-ți părul
ești fata din adînc.
și ochii-ți ard înconjurînd pămîntul
legate-ți sint picioarele de lut.
Mă împletești prin scorburi
și-ți viri mîinile-n mine

O nuvelă de eugen ionescu

„Fotografia colonelului”

Mă duseram să văd cartierul de lux, cu casele sale toate albe și înconjurată de mici grădini înflorite. Străzile, largi, erau mărginite de arbori. Automobile noi, bine lustruite, staționau în fața porților, în fața aleilor grădinilor. Era un cer curat, o lumină albastră. Îmi scosei pardesiul. Îl luai pe braț.

Așa e mereu prin părțile astea, îmi spuse însoțitorul meu, arhitectul municipiului, aici timpul e întotdeauna frumos. De aceea și terenurile se vând foarte scump, vilele sunt construite cu cele mai bune materiale: e un cartier al oamenilor înstăriți, veseli, sănătoși, amabili.

— Într-adevăr... Văd că pe-aici frunzele arborilor au și crescut, destul ca să îngăduie să se filtreze lumina, dar nu prea mult ca să nu întunece fațadele, în timp ce pretutindeni în restul orașului, cerul e cenușiu ca părul unei femei bătrâne, și încă mai există zăpadă întărită pe marginea trotuarelor, pe care o bate vântul. Azi dimineață, când m-am trezit mi-a fost frig. Ce curios, deodată, în mijlocul primăverii; de parcă ai fi cu o mie de kilometri mai spre sud. Când ieși avionul, ai senzația asta că asiești la transfigurarea lumii. Dar trebuie să mergi până la aeroport, să zbori două ore, sau mai mult, ca să vezi universul metamorfozându-se într-o coastă de azur, de exemplu. Pe când până aici, abia dacă trebuie să iau tramvaiul. Călătoria, care nici măcar nu e o călătorie, are loc pe aceleași locuri, dacă-mi îngăduiți acest mic și nereușit joc de cuvinte, de altfel involuntar, spusei eu, cu un suris spiritual și totodată silic. Cum explicați asta? E o porțiune mai bine ocrotită? Totuși, de jur împrejur nu există dealuri, care s-o ferească de vreme rea. Și apoi, dealurile nu alungă norii, nu te fereșc de ploaie, oricine știe asta. Oare sînt curenți calzi și luminoși, veniți de sus sau de jos? Ni s-ar comunica. Nu e nici o adiere de vânt, deși aerul nu miroase urit. E ciudat.

— Foarte simplu, e un ostrov, răspuse arhitectul orașului, o oază, cum există cam peste tot în deșert unde vezi învindu-se, în mijlocul nisipurilor aride, surprinzătoare cetăți, acoperite detrandafiri proaspeți, înconjurată de izvoare, de riuri.

— A, da, așa e. Vorbiți de cetățile acelea care se mai numesc și miraje, spusei eu ca să arăt că nu eram complet ignorant.

Merserăm citva timp de-lungul unui parc de gazon care avea în centrul său un bazin. Apoi, din nou, vile, hotelurile particulare, grădini, flori. Străbăturăm astfel aproape doi kilometri. Era un calm desăvârșit, odihnitor; prea mult, poate. Până la urmă devenea neliniștitor.

— De ce nu se vede nimeni pe stradă? întrebai eu. Noi sîntem singurii care ne plimbăm. Desigur, e ora pînzului, locuitorii sînt la ei acasă. De ce totuși nu se aude de loc risetele din timpul mesei, ciocnetul cristalin? Nu se aude nici un zgomot. Toate ferestrele sînt închise!

Ajunseserăm chiar lângă două șantiere părăsite de curînd. Clădirile, înălțate pe jumătate, stăteau acolo, albe în mijlocul verdeții, așteptînd constructorii.

— E destul de drăguț! observai eu. Dacă aș avea bani — vai! câștig atît de puțin — aș cumpăra unul din terenurile astea; în cîteva zile, casa ar fi construită, n-aș mai locui cu toți nenorociții în mahalaua aceea murdară, străzile acelea întunecate de iarnă sau de noroi sau de praf, străzile acelea de uzină. Aici, miroase atît de bine, spusei eu respirînd aerul dulce și puternic care îmbăta plămîni.

Însoțitorul meu își încrunță sprincenele: — Poliția a suspendat construcțiile. O măsură inutilă, căci nimeni nu mai cumpără loturi de teren. Locuitorii cartierului ar vrea chiar să-l părăsească. N-au unde să locuiască în altă parte. Altfel, și-ar fi făcut cu toții bagajele. Sau poate că-și fac chestiune de onoare din faptul de a nu fugi. Preferă să rămînă, ascunși, în frumusețea lor apartamente. Nu ies de-acolo decît în cazuri de extremă necesitate, în grupuri de zece sau cincisprezece. Și chiar și atunci mai există un risc.

— Glumiți! De ce luați aerul ăsta serios? Faceți să se posomorască tot peisajul; vreți să băgați groaza în mine?

— Nu glumesc, vă asigur. Simții o lovitură în inimă. O noapte lăuntrică mă invadă. Peisajul acela strălucitor, unde prinsesem rădăcini, care deîndată făcuse parte din mine sau eu făcusem parte din el, se desprinsese, îmi deveni cu totul exterior, nu mai fu decît un tablou într-o ramă, un obiect neînsuflețit. Mă simții singur, în afara oricărui lucru într-o lumină moartă.

— Explicați-vă! implorai eu. Și eu care speram să petrec o zi bună!... Eram atît de fericit, acum cîteva clipe!

Ne întoarserăm exact la bazin.

— Acolo, îmi spuse arhitectul municipiului, acolo înăuntru, sînt găsiți, în fiecare zi, doi sau trei înecați.

— Inecați?

— Veniți atunci să vă convingeți că nu exagerez.

Îl urmaș. Când am ajuns la marginea bazinului, zării într-adevăr, plutind pe apă, corpul unui ofițer de geniu și cel al unui băiețuș de cinci sau șase ani, încolăcit pe cerul său de joacă și țînind, în mina crispată, un băț.

— Sînt chiar trei astăzi, murmură însoțitorul meu. Acolo, spuse el, arătînd cu degetul.

O hălăciugă de păr roșu, pe care, pentru o clipă o luase drept vegetație acvatică, ieșea la suprafață și rămînea agățată de marmura de pe marginea apei.

— Ce oroare! E o femeie, nu-i așa?

— Evident, spuse el ridicînd din umeri, celălalt e un bărbat iar celălalt un copil. Mai mult nu știm.

— E poate mama micușului. Săraci! Cine a făcut asta?

— Asasinul. Mereu același personaj. Nu poate fi prins.

— Dar viața noastră e în pericol. Să mergem de-aici! strigai eu.

— Dacă sînteți cu mine, nu puteți pîși nimic. Eu sînt arhitectul orașului, funcționar municipal; nu atacă administrația. Când voi ieși la pensie, se schimbă situația, deocamdată însă...

— Să mergem de-aici, spusei eu.

— Ne îndepărțăm cu pași mari. Mă grăbeam să plec din cartierul de lux „Bogașii” nu sînt totdeauna fericiti! mă gândii eu. Mă cuprinsese o disperare cumpănită. Mă simții zdrobit de oboseală, strivit, trăind degeaba. „La ce bun totul, îmi spuneam, dacă tot acolo ajungem?”

— Sperai să-l arestezi înainte de a ieși la pensie? întrebai eu.

— Nu e ușor... Vă dați seama că facem tot ce ne stă în putință... răspuse el, cu un aer posomorît. Apoi: nu pe acolo, o să vă rădăciți, vă învîrtiți tot timpul în cerc, nu faceți decît să vă întoarceți pe unde ați mai fost...

— Arătați-mi drumul. Ah, ziua începeuse atît de bine. Mereu am să-i văd pe acești înecați, imaginea asta mă-o să-mi iasă niciodată din minte!

— Nu trebuia să vă arăt...

— Ei și, e mai bine să cunoști totul, e mai bine să cunoști...

În cîteva clipe ajunserăm la ieșirea din cartier, la capătul aleei care dă în Bulevardul Exterior. În stația tramvaiului care traversează orașul. Erau acolo oameni care așteptau. Cerul se întunecase. Inghetase. Îmi pusei din nou pardesiul, îmi legaș furul în jurul gîtului. Ploaia mărunț, apă amestecată cu zăpadă, pavalul era ud.

— Vă întoarceți imediat acasă? spuse comisarul (astfel aflai că era și comisar). Aveți timpul să beți un pahar...

Comisarul părea să-și fi recăpătat buna dispoziție. Eu nu.

— E o crîmă! acolo, lângă stație, la doi pași de cimitir, se vînd și coroane de flori.

— N-am nici un chef, știți...

— Nu spune așa. Dacă te-ai gândi la toate nenorocirile de lume ai muri. Tot timpul sînt copii strănuțați, bătrîni infometai, văduve, orfani, maribuzi.

— Da, domnule comisar, dar după ce-am

văzut de aproape, cu ochii mei am văzut... nu pot să rămîn indiferent.

— Ești prea impresionabil, răspuse însoțitorul meu, bătîndu-mă cu palma pe umăr.

— Intrărăm în prăvălie.

— O să încercăm să te consoiăm!... Două jumătăți! comandă el.

Ne așezărăm lângă fereastră. Patronul, gras, în vestă, cu minciunile sufletele lăsînd să i se vadă brațele enorme și părtoase, veni să ne servească:

— Pentru dumneavoastră, am o bere strașnică!

Făcui un gest să plătesc.

— Lasă, lasă, spuse comisarul, eu plătesc rîndul asta.

Continuam să fim abătut.

— Măcar, spusei eu, să-i aveți semnalmintele!

— Păi le-avem. Cel puțin, cele sub care operează. Fortretul lui e afișat pe toate zidurile.

— Cum ați făcut rost de ei?

— A fost găsit asupra inecaților. Unele din victime, aflate în agonie și readuse la viață pentru cîteva clipe... au putut chiar să ne furnizeze și precizări suplimentare. Știm și cum procedează. De altfel, toată lumea din cartier știe.

— Atunci de ce nu sînt mai prudenți? N-au decît să-l evite.

— Nu e atît de simplu. Îți spun, în fiecare zi sînt doi sau trei care cad în cursă. Iar ei nu se lasă niciodată prins.

— Nu pot să înțeleg.

Eram simț să observ că asta părea mai degrabă să-l amuze pe arhitect.

— Uite, îmi spuse acolo, la stația de tramvai, dă ei lovitură. Cînd pasagerii coboară ca să se ducă acasă, le iese în întîmpinare, deghizat în cerșetor. Se tinguie, cere de pomana, încearcă să-i înduioșeze. Trucul obișnuit: a țesu din spital, caută de lucru, n-are unde să doarmă. Nu așa reușește, asta nu-i decît o introducere. Are nasul fin, își alege un sufler bun. Înfrîpă o conversație cu el, se ține scab, nu-l lasă să-i scape. Îi propune să-i vîndă mici obiecte pe care le scoate din cos, vînduri artificiale foarte mici, miniaturi obscene, tot felul. În general e refuzat, suflul cel bun se grăbește, nu are timp. Tot tînguindu-se, ajung împreună în apropierea bazinului pe care-l știu. Atunci, pe neașteptate ultima încercare: îi propune să-i arate fotografia colonelului. Nimeni nu poate rezista. Cum nu mai e destulă lumină, suflul cel bun se apleacă să vadă mai bine. În momentul acela, e pierdut. Profund de faptul că e confundat în contemplant imaginea, îi dă brînci, acesta cade în bazin și se înecă. Lovitura a reușit. Nu mai are altceva de făcut decît să-și caute o nouă victimă.

— Extraordinar e că știți și totuși te lași surprins.

— E o capcană ce vrei să faci? E foarte viciană! N-a fost niciodată prins asupra faptului.

Mașinal mă uitai la oamenii care tocmai coboriseră din tramvai. Nu era printre ei niciun cerșetor.

— N-ai să-l vezi, îmi spuse comisarul, ghicindu-mi gîndurile, știe că sîntem aici.

— Poate că ați face bine să postați în locul acesta un inspector în civil, care să stea aici în permanență.

— E imposibil. Inspectorii noștri sînt ocupați pînă peste cap, au altceva de făcut. De altfel și ei ar vrea să vadă fotografia colonelului. Deja cîinci dintre ei s-au înecat în felul ăsta. Ah! dacă am avea probe, am ști unde să-l găsim!

Mă despărții de însoțitorul meu, nu fără a-i mulțumi că a binevoit să mă conducă prin frumosul cartier, și totodată că s-a lăsat cu atita amabilitate interviu în legătură cu toate aceste crime de neiertat. Vai, instructivele sale dezvălurii nu vor apărea în nici un ziar, nu sînt jurnalisti, nu m-am lăudat niciodată că sînt. Informațiile comisarului-arhitect au fost absolut benevole. Ele m-au umplut de spaimă, grațiu. Mă întorsei acasă cuprins de o neliniște pe care n-o pot defini.

Edouard mă aștepta în salonul cu toamnă veșnică, cu tavanul jos, întunecat (lumina electrică nu merge decît ziua). Era acolo, așezat pe un cușor, lângă fereastră, îmbrăcat în negru, plîpînd, cu fața palidă și tristă, ochii îi ardeau. Fără îndoială că încă mai avea febră. Observă că mă apăsă ceva și mă întreabă care-i pricina. Cînd am vrut să-i explic cum stă treaba, mă opri de la primele cuvinte: cunoștea povestea, mă informă el cu vocea lui tremurătoare, aproape de copil, era chiar surprins că n-o cunoștusem și eu mai demult. Tot orașul știa. De aceea nu-mi vorbise niciodată despre asta. Era un lucru de mult cunoscut, asimilat. Regretabil, desigur.

— Foarte regretabil, făcui eu.

La rîndul meu, nu-i ascunsei că eram surprins că nu se arată mai tulburat. La urma urmei, poate că eram nedrept, poate că ăsta era răul care-l măcina, căci era tuberculos. Nu poți să știi ce e în suflul omului.

— Dacă am merge să ne plimbăm puțin, spuse el. Te aștept de o oră. Inghet aici la dumneata. Precis că afară e mai cald.

Deși eram deprimat, obosit (aș fi preferat să mă duc la culcare), acceptai să-l însoțesc.

Mă ridicai în picioare, își puse palaria de fetru împodobită cu crepeșîn negru, pardesiul gri-fer, își lua servieta grea, burdușită, pe care o scăpă din mină înainte de a face vreun pas. Aceasta se deschise în cădere. Ne repezirăm amîndoi în același timp. Dintr-unul din buzunarele servietei se împrăștiară fotografii reprezentînd un colonel în uniformă de gală, mustăcios, un colonel oarecare, o mutră cumsecade, mai degrabă înduioșătoare. Așezărăm servieta pe masă, ca să scotocim mai ușor; mai scoaserăm din ea sute de fotografii avînd același model.

— Ce înseamnă asta? întrebai eu, asta-i fotografia, faimoasa fotografie a colonelului!

O aveai acolo și nu mi-ai vorbit niciodată despre ea!

— Nu mă uit toată ziua în servieta, replică el.

— E totuși servieta dumitale, nu te desparți niciodată de ea.

— Asta nu-i un motiv.

— Hai, să profităm de ocazie, cît e aici, să mai căutăm.

Își viri, și în celelalte buzunare ale enormei sale serviete negre, mina sa prea albă de infirm, cu degetele îndoit. Scotea (cum de putea să țînă toate lucrurile alea înăuntru) neînchipute cantități de flori artificiale, poze obscene, bomboane, pușculițe, ceasuri de copil, pioneză, tocure, cutii de carton, ce să mai spun, tot felul de fleacuri, țigări (Aste sînt ale mele, spuse el). Nu mai era loc pe masă.

— Sînt lucrurile monstrului! strigai eu. Sînt toate la dumneata!

— Habar n-aveam de ele.

— Golește totul, îl încurajai eu. Haide!

El continua să scotocească. Cărți de vizită feșiră la iveală cu numele, adresa criminalului, buletinul de identitate cu fotografie, apoi, într-o cutie, fișe cu numele tuturor victimelor; un jurnal întîm pe care-l răfoirăm, cu mărturisirile sale detaliate, proiectele, planul de acțiune în cele mai mici amănunte, declarația de credință, doctrina sa.

— Ai aici toate dovezile. Putem face să-l aresteze.

— Nu știam, biblii el, nu știam...

— Ai fi putut să cruți atîtea vieți omenești, îi reproșai eu.

— Sînt zăpăcit. Nu știam. Nu știu niciodată ce am, nu mă uit în servieta.

— E o neglijență de nepermis, spusei eu.

— Îmi cer iertare. Sînt adînc mlînit.

— În sfîrșit, Edouard, oricum, lucrurile acestea nu s-au băgat ele singure acolo. Le-ai primit, le-ai găsit!

Mi se făcu milă. Se făcuse roșu la față, cu adevărat rușinat.

Făcu un efort de memorie.

— A, da! strigă el după cîteva secunde. Acum mi-amintesc. Criminalul îmi trimisese jurnalul său întîm, notele și fișele sale de mult timp, rugîndu-mă să îl public într-o revistă literară, era înainte de săvîrșirea omorurilor; îmi ieșise cu totul din minte. Cred că nici n-avea de gînd să le săvîrșesc; probabil că abia pe urmă s-a gîndit să-și pună în aplicare planurile; în ce mă privește luasem toate acestea drept niște reverii științifico-fantastice fără nici un fel de urmări. Îmi pare rău că nu m-am gîndit la problema asta, că n-am pus toate aceste documente în legătură cu evenimentele petrecute.

— Legătura e totuși aceea dintre intenție și realizare, nici mai mult nici mai puțin, e limpede ca bunăziua.

Din servieta, mai scoase și un plic mare pe care îl deschiserăm; era o hartă, un plan foarte exact în care erau indicate toate locurile unde se găsea asasinul, precum și orarul său exact, minut cu minut.

E simplu, spusei eu. Avertizăm poliția și numai rămîne decît să-l înșefă. Să ne grăbim, birourile poliției sînt deschise doar pînă seara. Pe urmă, nu mai e nimeni acolo. Pînă mine, ar putea să-și modifice planurile. Să mergem la arhitect, să-i arătăm dovezile.

— Sînt de acord, spuse Edouard, mai degrabă indiferent.

Îieșirăm în fugă. Pe culoar, o îmbrîncirăm, în trecere, pe portăreasă: „E ceva de...” țipa ea. Restul frazei se pierdu în vînt.

Pe șosea, cu suflul la gură, a trebuit să înțedeau cîmpurile arate.

La stînga, primele clădiri ale orașului. Drept în fața noastră, soarele la asfințit împurpura cerul. Pe amîndouă părțile, arbori rari, fără frunze. Trecătorii puțin.

O luarăm de-alungul liniilor de tramvai (oare nu mai circula?) care se întindeau hăt departe, pînă la orizont.

Trei sau patru mari camioane militare, venite nu știu de unde, blocară pe neașteptate drumul. Erau oprite la marginea trotuarului, în locul acela trotuarul cobora sub nivelul șoselei care, din cauza aceasta, părea supraetajată.

Edouard și cu mine furăm nevoiți să ne oprim pentru o clipă: din fericire, căci asta îmi îngădui să observ că prietenul meu nu avea servieta la el! Ce-ai făcut cu ea, credeam totuși c-o ai cu dumneata? fi spusei eu. Zăpăcitu! În graba care ne cuprinsese, uitase servieta acasă.

— N-are nici un rost să mergem la comisar fără dovezi! Unde ție-e gîndul? Ești uluitor! Întoarce-te repede și caut-o. Eu sînt nevoit să-mi continui drumul, trebuie măcar să mă duc la prefectură, să-l previn pe comisar cît mai de timp. Grăbește-te, întoarce-te, încearcă să mă ajungi din urmă cît mai repede. Prefectura e tocmai la capăt. Într-o afacere ca asta, nu-mi place să fiu singur pe drum, e dezagreabil, îți dai seama.

Edouard dispăru. Mi-era destul de frică. Trotuarul se lăsa și mai mult, în așa hal că ar fi trebuit construite niște trepte, patru, exact, pentru ca pietonii să aibă acces la șosea. Eram chiar lângă unul dintre camio-

În românește de D. TEPENEAG

(Continuare în pagina a 7-a)

UTRILLO — „STRADĂ ÎN MONTMARTRE”

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănulescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Nichita Stănescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

REDACȚIA:

București Bd. Ana Ipătescu 13

Telefon: 11.51.54; 12.16.10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18.83.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POIGRAFIC „CASA ȘINTEI”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion.